

**De statica medicina et de responsione ad Staticomasticem [H. Obicii] ars
aphorismorum sectionibus-octo comprehensa / [Santorio Santorio].**

Contributors

Santorio, Santorio, 1561-1636

Publication/Creation

Hagae-Comitis : Ex typographia Adriani Vlacq, 1657.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/b5en42j4>

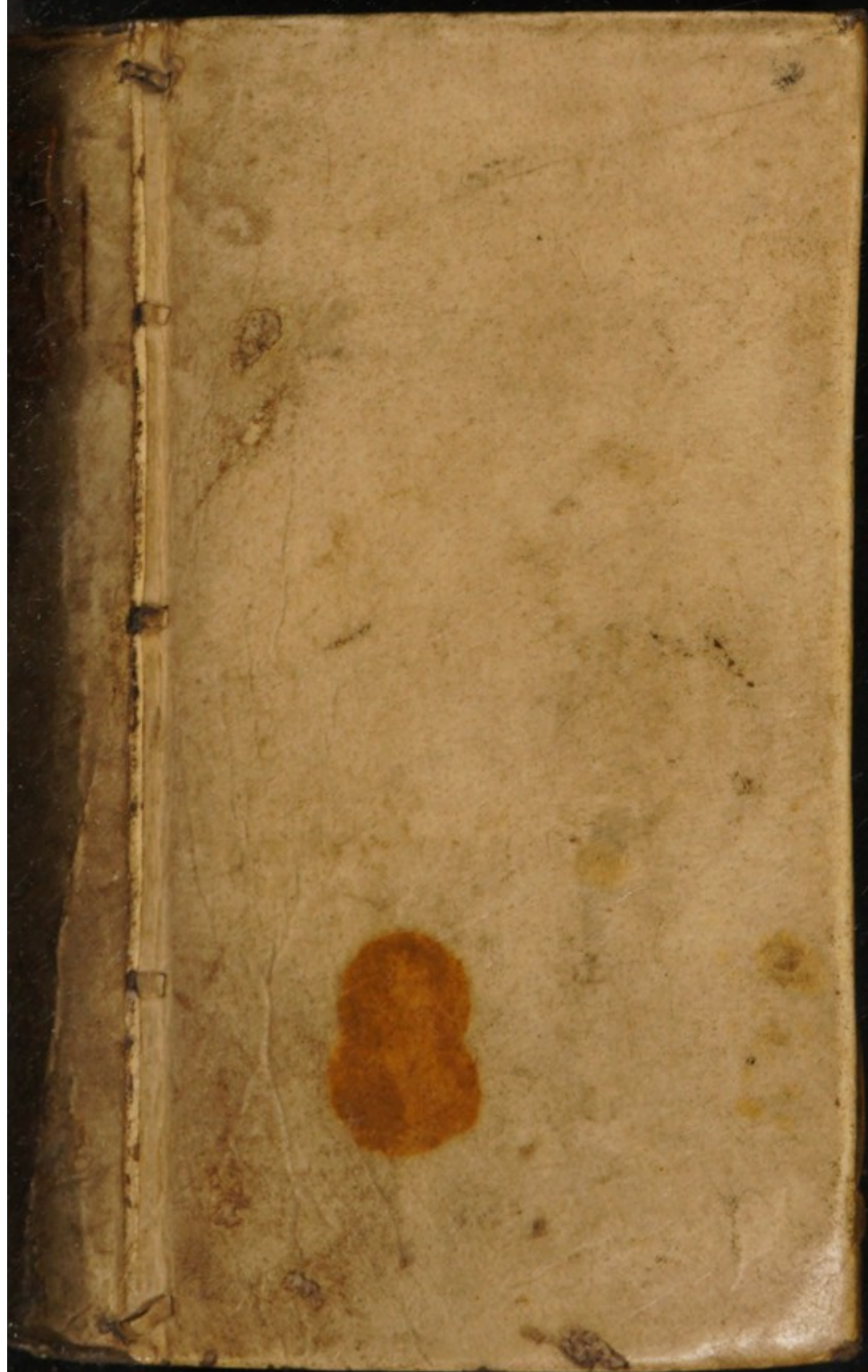
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Jo. Jacqueti
Dissect.
Anatom.

40227/A

JoA

E

AN

Inog

CE

T

D

AN

C

Apod

F

(2)
DE

STATICA
MEDICINA

Et de

RESPONSIONE

AD

STATICOMASTICEM,

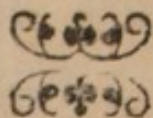
ARS

SANCTORII
SANCTORII,

*Olim in Patavino Gymnasio Medicinam Theori-
cam ordinariam primo loco profitentis;*

APHORISMORUM
Sectionibus Octo comprehensa,

Editio ultima correctior.

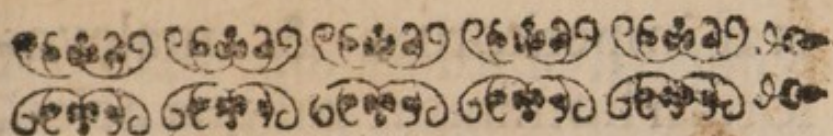

HAGÆ-COMITIS,
Ex Typographia ADRIANI VLACQ.

CLIO ID CLVII.

305480(2)

Illustrissimo, & Excellentissimo
GYMNASII PATAVINI
Moderatori

NICOLAO CONTARENO
Senatori Amplissimo

Sanctorius Sanctorius.

Dum mecum cogitavi, &
animum diversimodè
distractum habui, Il-
lustrissime CONTA-
RENE, an hæc nostra Ars
Statica, nova quidem, & an-
te me à nemine tacta, in lu-
cem esset promenda. Undi-
que erant mihi efficacissi-
mæ rationes, quæ me va-
riè exagitabant: ex una parte
* 2 erat

erat imperitorum & malevo-
lorum hominum magna acies,
qui vel nova improbantes, vel
subtilia non intelligentes, hanc
artem divinam licet, damna-
turi essent: alia verò ex parte
hæc me impellebant, amico-
rum interpellatio, & res ipsa in-
numeris experimentis confir-
mata: sed mihi humanius vi-
debatur hujusmodi arcana in
usum hominum potius expro-
mere, quam supressa, interque
privatos detenta parietes quasi
sepulta continere: Etenim ma-
jorem laudem semper meriti
fuerunt, qui præclaros artis
fructus aliis sunt impertiti,
quam qui domi occultatos te-
nuere. Adhuc tamen supere-
rant angustiae, si in hoc partu
caruissimam celebratissimo de-
fensore,

fenfore, qui nominis splendo-
re, eximia virtute, miroque
etiam erga me amore esset af-
fectus. Tu ille es, qui splen-
dore, & auctoritate præfulges,
à cuius consilio & prudentia
Reipubl. negotia summa cum
nominis tui immortalitate de-
pendent: Qui Reipub. admi-
nistrationem cum studiis scien-
tiarum omnium conjunxisti,
quod inter cætera tua admi-
randa demonstrant præclara
illa tua monumenta Historia-
rum, necnon de Cive, quæ
in tuo Musæolo abdita inter
quam plurimas alias tuas divi-
nas lucubrationes publicæ lit-
terarorum utilitati præripis,
eorum autem editionem ac-
tusum omnes maximo affectu,
summaq; aviditate anhelamus:

AD LECTOREM.

bere ; primò ad imitationem
magni nostri Dictatoris, cujus ve-
stigiis insistere gloriosum semper
dixi; deinde id feci quasi necessi-
tate impulsus, quando quidem ipsa
experimēta, quibus quotidie assi-
duis multorū annorum studiis in-
cumbēbam, ita me ad hanc doctri-
næ formam Aphoristicam manu
quasi ducebant, ut Aphorismos op-
timè inter se connexos miro hoc
ordine digesserim, eo plane modo
quo apes primū mel ex variis flo-
ribus delibāt, & deinde in apiari-
is per adicularum suarum favos
elaboratū miro ordine disponunt.

De utilitate autem artis nihil
dicam, cum nemini lateat, quan-
tum in medendo ponderis habeat
insensibilis perspirationis cognitio:
solum hoc unum benignum Lecto-
rem

AD LECTOREM.

rem admonitum velim, cum sic se
ferant res humanae, ut res novas
invidia opprimere potius quam
studio illas promovere conentur,
scio multos non solum vulgares,
sed etiam ex literatorum censu,
non veritatis amore ductos, sed
ambitionis astro, aut vana con-
radicēdi libidine, aut invidia sti-
mulo impulsos, contra artem hanc
novam insurrecturos, eamq; gra-
viter detracturos esse, licet ne
nomine quidem tenus artē ipsam
salutaverint: Verum illis omni-
bus, si veritatē sectari desiderant,
ita satisfaciam, ut veritatem ip-
sam sincerā ac puram putam non
solum animo & intellectu perci-
piant, sed oculis etiā, ac ipsis quasi
manibus palpēt, si modo quaecumq;
de insēibilis perspirationis ponde-
ratione,

AD LECTOREM,

ratione, deque ejus causis, de tempore, de commodis & incommodis, de excessu & defectu, de aëre, cibis, & potibus, & aliis sex rebus non naturalibus impredientibus, vel promoventibus perspirationem, & quæcunque alia in hoc libro tradidi, ea ad rigorosa trutinæ examen revocent.

Neque fastuoso supercilio hanc trutinam parvis faciāt, vel contra præstantissimā artem inania sciorum more diblaterēt, quippe eos non alio responso dignos putabo, quam postica illa Persii sanna, qui Andabatarum more cæcutientes veritatem mordicus perosi, non sese Eubæos solum, aut Cordubenses in percipienda veritate, sed ineptissimos Aristarchos in reprehendenda demonstrant.

In laudem

SANCTORIANÆ
ARTIS,

Carmen OCTAVII MENINI.

LEgi hunc aureolum tuum Li-
bellum,

SANCTORI, insolitæ repertor-
Artis:

Lecto hoc aureolo tuo Libello,
Dixi protinus. Hic vel ipse Phœbus
Est certè, sobolesve magna Phœbi
Ipsam qui Lachesim potis morari,
Ipsam qui potis est fugare Mortem.

At Tu, Patria nostra, Cæsar ipse
Cui nomen dedit inclytum, superbi;
Tali pignore Læta, tali Alumno;
Falsò quem sibi vindicabat ISTER.

DOMINICI DE BONIS,
Medici & Philosophi
Veneti
TETRASTICHON

In laudem

Novæ Artis SANCTORIANÆ.

Est ars SANCTORI, qua men-
surare recessus
Natura monstrat, qua fugien-
da docet.
Hanc adeas Lector; dubiæ produ-
cere vitæ
Stamina si exoptas, Statica
scripta legas.

AD

AD
DETRACTATORES

Carmen

Anonymi cujusdam.

QUo mage florentem conaris
pondere palmam
Deprimere, obnitens hoc mage
tollet onus.

QUo mage S A N C T O R I tentas
convellere famam,
Hoc magis ingenio crescit & arte
cluet,

AD

AD
S A N C T O R I U M
S A N C T O R I I

Medicorum Coryphæum.

O D E.

NON te filebo Asclepiadum decus,
Princeps statera nobilis, inclytum
Cui Pergamum, cui ter beata
Insula Cos, Arabesque debent.

Tu falsitatis nube recognita
Miro reformas ordine dogmata,
Artemque nugis involutam
Reddis Apollineam nitori.

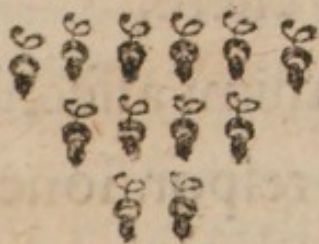
Ignota Priscis viribus ingeni
Miracula rerum plurima detegis,
Solutusque saperdum tot inter
Myriades sapiens videris.

Seculum

ecclum beatum , cui novus obtigit
Heraclides , cui mens veterum omnium
Uni reviviscens nitescit
Archiatro sociata sacro.

u sava victor fata super sedens
Spernes sororum jura nocentium ,
Famaque crebescet perenni
Post cinerem , & tua busta nomen.

Joannes Stephanus, M. Ph.

In

In Prima Sectione agitur de
ponderatione insensibilis per-
spirationis. *Fol. 1.*

In 2. De Aëre & Aquis. 39

In 3. De Cibo & Potu. 55

In 4. De Somno & Vigilia. 81

In 5. De Exercitio & Quiete. 99

In 6. De Venere. 108

In 7. De Animi affectibus. 119

In fine de responsione ad Stati-
comasticem. 130

Apho-

A Phorismi qui continentur in libro
Staticæ nostræ, aliquot jam per an-
nos in lucem edito, veritate compro-
bentur ex usu istius Sellæ.

Ex qua duo beneficia colligimus; Primum,
ut tanta quotidie fiat corporis nostri perspira-
tio insensibilis; quâ non rectè perpensâ, vana
per me redditur Medicina; namque ob justo
maius vel largiorem perspirationem, omnes
sæpe malæ valetudines fieri solent.

Secundum, in hac Sella sedendo, facilè
inter comedendum animadvertimus, quando
pervenimus ad debitam cibi & potus quanti-
tatem, ultra vel citra quam lædimur.

Sella accommodatur sicuti in hac figura
apparet, in qua Statera ad tigna supracæna-
lum in loco abdito est appensa, propter
oculos, quia cubiculi gratiam tollit; ac
propter indoctos, quibus omnia insolita vi-
dentur ridicula: Sella vero digiti interstitio
in pavimento elevata, manet stabilis, ne facilè
cassari possit.

Dum igitur ob cibum ingestum ad debitum
gradus & mensuram antea præscriptam de-
scendimus, tunc Stateræ extrema pars paulu-
lùm attollitur; ac unâ Sella illico paululum
descendit: Hic descensus est ille qui statim
monet sedentem ad debitam ciborum quan-
tatem pervenisse.

Quænam

Quenam vero ciborum salubrium quantitas seu pondus unicuique conveniat, & quanta in singulis corporibus debeat esse perspiratio insensibilis, quæ per Sellam commodè penditur, ex lib. nostro de Statica Medicina quisque facile intelliget.

una quatuor
as, 15' eua
Te per/jim
modo po
tica Me

DE
POND ERATIONE
INSENSIBILIS
PERSPIRATIONIS

SECTIO PRIMA.

APHORISMUS I.

SI quanta & qualis oporteat, quotidie fieret additio eorum quæ deficiunt, & ablatio eorum quæ excedunt, sanitas amissa recuperaretur, & præsens semper conservaretur.

II.

Si medicus, qui præest aliorum sanitati, sit solum capax additionis & evacuationis sensibilis, & nesciat quanta quotidie illorum sit perspiratione

ratio insensibilis, illos decipit, & non medetur.

III.

Ille solus, qui sciet quantum & quando, magis vel minus corpuss occultè perspirat, penetrabit, quantum & quando erit addendum vell auferendum pro sanitate conservanda & recuperanda.

IV.

Perspiratio insensibilis sola solet esse longè plenior, quam omnes sensibiles simul unitæ.

V.

Perspiratio insensibilis vel fit per poros corporis, quod est totum transpirabile, & cutem tanquam nassam circumpositam habet; vell fit per respirationem per os factam, quæ unica die ad selibram circiter ascendere solet; hoc enim indicant guttæ in speculo, si ori apponatur.

VI.

Si cibus & potus unius diei sit ponderis octo librarum, transpiratio insensibilis ascendere solet ad quinque libras circiter.

VII.

Quantitas perspirationis insensibilis aliquam varietatem patitur pro varietate naturæ, regionis, temporis, ætatis, morborum, ciborum, & aliarum rerum non naturalium.

VIII.

Ex corpore mane ponderato antè & post excretionem sensibilem, quanta fuerit nocturna perspiratio, & sensibilia excrementa, facillimè intelligitur.

IX.

Si corporis pondus plus solito augeri incipiat sine majori cibi vel potus additione, vel sensibilibus excrementorum retentione, facta est adiapneustia.

X.

In eadem salubritate corpus conservatur, quando ad idem pondus sine ulla insolita evacuatione sensibili regreditur: sin verò ad idem pondus per solito plenius lotium, vel secessum reducitur, incipit à pristina elongari salubritate.

XI.

Si ex Staticis deprehendatur, impeditam esse perspirationem, diebus sequentibus vel succedet plenior perspiratio, vel aliqua evacuatio sensibilis plenior, vel cachexiæ vestigium, vel febris.

XII.

Non possunt stare simul, multa perspiratio, & multa solitoque major sensibilis evacuatio.

XIII.

Si quis plus justo sensibiler evacuat, minus justo perspirat.

Crasa

XIV.

Crasa excernere, mejere, vel
sudare plus justo, & perspirare mi-
nus, malum.

XV.

Si corpus ad idem pondus quo-
tidie revertatur, nulla facta muta-
tione in perspirabilium evacuatio-
ne, non indigebit crisi, sanumque
conservabitur.

XVI.

Malæ qualitates introducuntur,
dum corpus uno die est unius pon-
deris, altero alterius.

XVII.

Illud pondus est unicuique salu-
britatis norma, quo, dum acclivía
ascendit, se solito leviozem per-
sentit.

XVIII.

A copia oriuntur malæ qualitates,
sed non vice versa.

Pondus, nec non copia minuitur, aut evacuatione crudi sensibilis, vel insensibilis; aut cocti sensibilis, vel insensibilis: hæc est salubris, illa tollit copiam, sed relinquit malam qualitatem.

XX.

Transpirationis insensibilis duæ sunt species: altera fit statim à somno, facta concoctione, & post hanc augentur vires; altera, in vigilia: & hæc elevatur à crudo succo, & ob hanc flaccescunt: fit enim cum majori vel minori violentia, prout major vel minor est vigiliæ motus.

XXI.

Perspiratio, quæ salubriter aufert: è corpore multum, idque inutile pondus; non est quæ cum fudore fit, sed ille halitus invisibilis, qualis hyeme uno die naturali ad quinquaginta uncias, & ultra exhalare potest.

In-

XXII.

Invisibilis perspiratio fit visibilis, vel quando nutrimentum est nimium, vel quando calor languet, vel ob motum violentum.

XXIII.

Perspiratio insensibilis juncta cum sudore, mala: quia sudor fibrarum vires diminuit: dicitur aliquando bona, quia à majori malo divertit.

XXIV.

Quantò subtilior, & sine mado-
ne est invisibilis perspiratio, tantò
lubrior.

XXV.

Liquida omnia excrementa sunt
graviora; fundum petunt: crassa
sunt leviora, & innatant, qualia sunt
feces duræ, crassæ, sputamina, &
cetera id genus.

XXVI.

Liquida excrementa plus oneris,

data magnitudinis paritate, à corpore auferunt, quam dura & consistentia.

XXVII.

Liquida quoq; cibaria sunt ponderosiora, & solida leviora: panis, caro, levia; vinum, jusculum, gravia. Tanti ponderis est vini cyathus, quanti unus integer panis mole ferè triplo major.

XXVIII.

Illa viventis conditio, dum sentitur corpus onerosum quando normale est, pejor est quam illa, dum sentitur quando est.

XXIX.

Corporis viventis pondus est æquivocum: simul enim stare possunt, corpus esse solito onerosius & se persentire leviolem: & versa vice, corpus scilicet esse factum solito levius, & se graviolem persentire.

XXX.

Si hæc duo simul conspiraverint, alterum, quod homo se ipso levio-rem sentiat; alterum, quod revera non sit levior, indicabunt statum saluberrimum.

XXXI.

Corpus, quod acquirit minus pondus latitudinis suæ salubritatis, est peioris conditionis, quam illud, quod acquirit majus pondus suæ salubritatis.

XXXII.

Dum corpus ob animi vel corporis motum, redditur minoris ponderis, statim redditur minoris virtutis: quod non contingit, si reddatur minoris ponderis à somno post factam concoctionem.

XXXIII.

Si absque præcedenti violentia pondus fiat minus, & vires cadant, accidit, quia non remittitur quantum amittitur.

XXXIV.

Tribus modis tantum animal fit debile, vel dum pondus corporis augetur, nulla facta virium resolutione: vel dum resolvuntur vires, eodem corporis pondere perseverante: vel dum vires & pondus cadunt.

XXXV.

Lassitudo illa, quæ fit, dum corpus redditur minoris roboris, & minoris ponderis, est aliis periculosior: pondus enim est roboris species.

XXXVI.

Pondus corporis indit nobis robur, vel dum trahimus aliquid deorsum, vel dum utimur vectione, vertigine, vel pulsu.

XXXVII.

Senis robur sæpè à corporis pondere magis, quam à viribus dependet: vetus animal exigui ponderis potest

Sectio Prima.

II

potest diu vivere, sed non potest esse robustum.

XXXVIII.

Si à somno corpus redeat ad consuetum pondus absque omni sensu molestiæ, bonum; signum enim est perfectæ concoctionis: si verò cum molestia, malum.

XXXIX.

Corpus ob externa errata non labitur in morbum, nisi antea aliquod viscus habeat præparatum: præparatio hæc cognoscitur ex solito majori seu minori pondere, non sine aliqua præcedenti molestia acquisito.

XL.

Natura, dum in perspirandi officio est impedita, incipit statim in multis deficere.

XLI.

Dum caput dolore gravatur,

A 6

statim

statim corpus incipit minus perspi-
rare, & ponderosius reddi.

XLII.

Prima morborum semina tutius
cognoscuntur ex alteratione inso-
litæ perspirationis, quam ex læsis
officiis.

XLIII.

Si ex ponderatione videris con-
suetum perspirabile retineri, & su-
dorem vel lotium post aliquot dies
non facessere, inde cognosces, re-
tentum prænuntiare futuram putre-
dinem.

XLIV.

Si verò ex ponderatione videris
ob causam violentam perspirabilee
plus solito evolasse, scias in locum
perspirabilium violenter evacuato-
rum statim confluere cruda, & im-
meatibus minimis impingi.

XLV.

Quæ impinguntur, si fieri possint
secun-

per sp̄i- secundum omnes partes fluxilia, seu
perspirabilia, bonum: sin minus,
pars continens prius fit dura, corii-
que specimen referens, & deinde
scirrhusa.

XLVI.

Si perspirabile neque à natura, ne-
que à calore febrili resolveretur,
corpus illicò ad malignam febrem
præpararetur.

XLVII.

Febricitantes in pejus æquè inci-
dunt, si à Medico imperito medica-
mentis importunè exhibitis illorum
perspiratio divertatur, ac si ab erra-
tis ægrotantium,

XLVIII.

Cassia pauxillum non divertit per-
sp̄i-pirationem, non lædit vires, sed so-
lùm aufert è corpore inutile pon-
dus: aliæ verò medicinæ magis eva-
cuant, & remotiores partes attin-
gunt, & corpus magis leve efficiunt:
cibus

cibus tamen & potus subsequens implent evacuatos meatus; inde alvus & vesica exiccantur, & paulò post corpus sæpè ponderosius redditur.

XLIX.

Quilibet corporis dolor sive labor, cocti perspirabilis transitum impedit.

L.

Quodvis frigus minimum quidem, quod noctu dormiendo patimur, impedit perspirationem.

LI.

Una ex frequentioribus causis, quæ tempore æstivo impedit transpirationem, est crebra in lecto corporis agitatio.

LI.

Tres sunt internæ causæ prohibitæ perspirationis, occupatio naturæ, diversio, & vires imbecilles.

Hinc

LIII.

Hinc ex Staticis patet in die medicinae, & ab assumpto cibo, trium horarum spatio exiguam fieri perspirationem: in die medicinae intenta est natura evacuationi sensibili: ab assumpto cibo primæ concoctioni.

LIV.

In fluxu & vomitu prohibetur perspiratio, quia divertitur.

LV.

Amictus valde onerosi sunt impedimento perspirationi, quia vires debilitant.

LVI.

Non qualibet hora corpus eodem modo perspirat, quia ab assumpto cibo quinque horis libram circiter perspirabilis magnâ ex parte exhalare solet, à quinta ad duodecimam tres libras circiter, à duodecima ad decimam sextam (quo tem-

tempore occasio est alendi, vel medicandi) vix selibram.

LVII.

Qui nutritur, vel medicamentis evacuatur horis majoris perspirationis, quales sunt ut plurimum matutinae, maximè læditur, quia à cibo, & à medicamento maximè divertitur perspiratio.

LVIII.

Magis occulta & insensibilis perspiratio nos subleuat, quam omnes sensibiles simul unitæ; à somno enim ante excretionem sensibilibus excrementorum quisque sentit se leviozem, quia revera factus est levior solito tribus libris circiter.

LIX.

Spatio unius noctis sexdecim unciae lotii plus minusve; quatuor coctorum excrementorum per alvum; quadraginta & ultra per occul-

occultam perspirationem, evacuari
ut plurimum solent.

LX.

Pluribus unica die naturali per
insensibilem perspirationem tantum
evacuatur, quantum per alvum quin-
decim dierum cursu.

LXI.

Ut quid nostratum plurimi in
omni ægitudine solùm per alvum,
vel per urinam, evacuandum sibi
proponunt, & de insensibili perspi-
ratione vix cogitant?

LXII.

Si magis solito noctu perspira-
veris, sed sine sudore, atque omni
molestia, persuasum te habeas de
optima valetudine.

LXIII.

Tunc quam maximè recedimus à
morbo, quando pervenimus ad me-
dium latitudinis ponderis salubris,
non ob evacuationem sensibilem
spon-

spontaneam, vel à medico factam, vel ob jejunium, sed ob perspirationem insensibilem, quæ fit à somno post optimam coctionem.

LXIV.

Quanta conveniat perspiratio cuilibet, ut conservetur in statu saluberrimo, sic dignosces. Observa manè post aliquam pleniorē cœnam illam majorem perspirationem, quæ in te ipso duodecim horarum spatio fieri possit: esto esse quinquaginta uncias: alio mane, sed post jejunium (hac tamen lege, ne in prandio præteritæ diei excesseris) idem observa; ponamus esse viginti; hoc præcognito, eligas illam cibi & aliarum causarum non naturalium moderationem, quæ te ad medium inter quinquaginta & viginti quotidie ducere poterit; medium erit triginta quinque unciarum; hoc modo sanissimam & diu-

diutissimam, seu centum annorum
vitam duces.

LXV.

Corpora quoque virorum sana
& moderatissimo victu utentia sin-
gulis mensibus fiunt solito ponde-
rosiora, unius scilicet duarumve li-
brarum pondere, & redeunt ad con-
suetum pondus circa finem mensis,
ad instar mulierum; sed facta crisi,
per urinam paulò copiosiore, vel
turbidior.

LXVI.

Ante dictam crisin menstrua-
lem somno factam, vel gravitas capi-
tis, vel corporis lassitudo persenti-
tur, & deinde paulò copiosiori uri-
nâ evacuatâ omnia sedantur.

LXVII.

Causæ externæ, quæ prohibere
solent perspirationem, sunt aër fri-
gidus, cænosus, & humidus; nata-
lio in frigida; cibi crassi & viscidii;
inter-

intermissio exercitii corporis, velli-
anini; & in robustis nimia abstinencia à coitu.

LXVIII.

Frigus externum prohibet perspirationem in debili, quia ejus calor dissipatur; in robusto verò auget calor enim ad imum retrahitur, duplicatur, & deinde natura roboratur, quæ deinde retenti perspirabilis pondus è vestigio absumit, & corpus fit & sentitur levius.

LXIX.

Stabilior & diuturnior est sanitas illius corporis, cujus pondus multorum annorum cursu neque augetur, neque minuitur, quam cujus pondus annuatim variatur.

LXX.

Reditus ad consuetam gravitatem crudorum succorum additamento est malus: coctorum verò, est saluberrimus.

LXXI.

Sanum fieri minoris ponderis solito, eadem supposita vivendi ratione, malum; amissum enim quod erat salubre, non est remissum.

LXXII.

Excrementa alvi concocta sunt multæ molis, sed exigui ponderis: spernatant ob aërem inclusum, & quæ una vice excernuntur, nunquam bræ trientem excedunt.

LXXIII.

Si unica die ob aliquod erratum bra perspirationis retineatur, natura iduo solita est illud retentum insensibiliter expurgare.

LXXIV.

Tunc natura multum insensibiliter evacuat, cum per oscitationes & artuum extensiones retentum perspirabile excernere conatur.

Per-

LXXV.

Perspirabile habet duas partes
levem scilicet, & ponderosam.

LXXVI.

Ponderosa pars adeò affluit, ut
ex ipsa generentur animalia; ut ci-
mices, pediculi, & alia id genus.

LXXVII.

A parte perspirationis pondero-
sioris contagiosæ infectiones un-
cubantium proveniunt: leve enim
evolat; ponderosum verò adha-
rens coinquinat.

LXXVIII.

Quibus aliquid perspirabilis in-
vehementissimis caloribus æstivo
exhalare prohibetur, calor est inco-
lestus: quibus verò perspiratio co-
muni ex parte est libera, calor non
est molestus.

LXX. X.

Differt majus pondus à minori
reque salubri, quia majus plus acce-
lerat senectutem. Esto aliquem frui
valetudine cum pondere ducento-
rum pondo æque ac cum ducentis
quinque: observavimus excessum
illorum quinque magis accelerare
senectutem.

LXXX.

Caro animata cur vivit & non
putrescit ut mortua? quia quotidie
renovatur. Cur pueri diutius quam
senes vivere possunt? Quia sæpius
possunt renovari, incipientes ab in-
fimo totius latitudinis pondere us-
que ad ultimum: sunt enim pluri-
morum salubrium ponderum capa-
ces. Senes cur necessariò morian-
tur? quia solum ultimorum ponde-
rum sunt capaces. Sed cur solum
illorum? quia fibræ illorum sunt
ræ, & ut tales, non possunt am-
plius renovari; unde mors.

Qui

Qui ægritudine pernicioſa cor-
ripiuntur, cur ſanantur? quia mul-
torum ponderum ſalubrium ſunt
capaces; à corporibus enim ægri-
tudines triginta libras auferunt pluſſe
minusve, prout corpora magis vel
minus repleta ſunt, & prout ægri-
tudo magis vel minus calida & longa
exiſtit.

Additi ab Auctore.

LXXXII.

Senes ob frequentia ſputamina
vitam protrahunt: retenta ut inca-
pacita coctionis vel digeſtionis im-
pediunt perſpirationem: unde ſuffo-
cacio & mors.

LXXXIII.

Senectus revera eſt ægritudo, ſe-
diu protrahitur, ſi corpus reddatur
perſpirabile.

LXXXIV.

Interimunt Senes coitus, corporis actualis frigiditas, potio plus justo, cænare ut juvenes, plus debito irasci, & exerceri.

LXXXV.

Senes ætatem decrepitam non attingunt ob diminutas expultrices. Hinc dum plus solito bibunt, minus mejunt, & minus solito perspirant. Remedio est, ut ablatio exæquet additioni.

LXXXVI.

Perspiratio insensibilis non solum principum, sed unius partis infimæ omnino vetita vitam tollit. Principum, dum in cerebro fit apoplexia, in corde palpitatio, in jecore polyæmia, & in utero præfo-
ratio: Infimæ partis, gangræna.

LXXXVII.

Dum suffocantur mulieres, non

B

fit

26 *De Ponderatione,*

fit ob uterum comprimentem septum, sed à frigiditate seminis corrupti non indigentis perspiratione.

LXXXVIII.

Humores podagricorum, etiam si crassissimi sint, solum per modum vaporis resolvuntur.

LXXXIX.

Vomitum urinam & perspirationem divertit.

LXXXX.

Corporis in lecto frequens circumvolutio, cum fiat omnium musculorum motu, enervat, & coctionem & perspirationem utilem diminuit. Remedio est, in eodem situ obstinatè quiescere.

LXXXXI.

Dum genua actu calida confervantur, non algent pedes, noctu bene dormiunt, magis perspirant, & minus mejuunt.

Pro-

LXXXXII.

Profluvium alvi tollitur iis quæ
perspirationem augent, sicuti est
Balneum.

LXXXXIII.

Sicuti magnes cum multo ferro,
& vinum in magno dolio melius
conservatur quam in doliolo: Sic
corpora ponderosiora salubria magis
robur conservant, quam cedentia à
pondere per inediam.

XXXXIV.

Qui plus mejunt quam bibunt,
arum vel nihil perspirant.

LXXXXV.

In febribus intermittentibus cur
perspiratio insensibilis prohibetur?
quia humor peccans est in ambitu
corporis.

LXXXXVI.

In hydrope non resolvitur aqua
dominis, quia ejus siccitas &

durities impediunt perspirationem.

LXXXVII.

Humores calidi cum fluxi in aliquam partem, calidis digerentibus tractantur, ut per insensibilem perspirationem resolvantur.

LXXXVIII.

In magnis febribus cur lipothymia juvat? quia sudorem & validam perspirationem facit.

LXXXIX.

Punctura nervi, si lacte, farina vel simili claudatur, hicor retentus ita acris fit, ut moriantur convulsi nisi oleo aperiatur vulnus.

C.

In tumoribus perspiratio utilis si fiat humidis actu & potentia secus in scyrrhum cedunt, tenue resolvendo, & crassum relinquendo.

CI.

Pars corporis ut repleta sanguine

ne, vel alio humore, ut in tumo-
ribus, & in ipsa pleuritide, non est
refrigeranda; quia evacuata mate-
ria spontè refrigeratur.

CII.

Hypochondriaci, si frequentibus
balneis eorum corpora reddantur
perspirabilia, & victu humido u-
tantur; sani fiunt.

CIII.

Perspiratio insensibilis facta per
pomenta in non purgato corpore,
plus attrahit quam resolvit, ut de
limone.

CIV.

Corpora quæ insensibiliter mul-
tum perspirant, neque purgantur,
neque phlebotomantur, ut patet de
canceris.

CV.

Peticulæ cur fiunt? quia ma-
gni hinc perspiratio impeditur;

CVI.

Gangræna iis quæ perspirant
prohibetur: iis quæ suppurant, fit
sfacellus.

CVII.

Pars gangræna affecta cur mori-
tur? quia arteriolæ ob sanguinis
copiam non attolluntur. Remedio
est evacuatio sensibilis & insensibi-
lis.

CVIII.

Crassissimi humores in robustis
per angustissimas vias tranant, ut
patet de pinguedine per urinam, de
malsa injecta in pectus vulneratum
ergo per insensibiles meatus.

CIX.

Per distationem evacuatur mate-
ria utilis & inutilis: si verò post som-
num acquirantur vires, plurimum
inutilis.

CX.

Distatio, quæ effugit sensum, est

natularis, & indicat robur: è contra
verò fudor.

CXI.

Si corporis pars hyeme valde frigescat, ita totum corpus consentit, ut coctio & totius perspiratio minor fiat.

CXII.

Natatio vesperi tutior: manè ab aqua frigidiori meatus clauduntur, unde febris periculum.

CXIII.

In æstate si corpus jaceat detentum, prohibetur perspiratio: Unde capitis gravitas, & corporis contractio.

CXIV.

Dum quinque, vel sex dierum ieiunio, corporis pondus augetur, non statim, sed paulatim est tollendum: inedia enim summè rigida læt ventriculum, cerebrum, cor; & totum corpus.

CXV.

In Autumno augetur corporis pondus; quod si excedat salubrem latitudinem, fiunt tertianæ, seu aliæ putridæ.

CXVI.

Extrema frigida in acuta febre, nisi incalescant, lethalia, ob adiapneustiam.

CXVII.

Nihil magis nocet ulceribus malignis, quam quæ prohibent perspiratum, ut adeps, oleum, & cera.

CXVIII.

Quotidiana sola ex intermittentibus non caret periculo, pituita enim in prohibendo perspirationem primum locum tenet.

CXIX.

Constipata perspiratione in ceruice stupefcit sensus pericranii; ut depastio ambulantis sub vento & pluvia.

Nihil

CXX.

Nihil magis putredinem tollit
quam larga ventilatio ; non solum
per inspiratum, sed etiam per meatus
insensibiles facta.

CXXI.

Refrigerationes in morbis acu-
tis indicant mortem , ut in Her-
mocrate : adimunt enim perspira-
tionem.

CXXII.

Post balneum , oleo meatus cu-
tis condensantur , hoc fine , ne
humiditas alimentalis attracta re-
solvatur. ergo oleum claudet in
periculis, & non aperiet poros.

CXXIII.

Ea tamen victus ratio , quam
quotidie minus perpendimus , pellit
nos ad senium Philippi.

CXXIV.

Diaphragma contrahendo se ad

B 5

suam

suum principium dilatat thoracem ; dilatando fit inspiratio ; se laxando constringit, & constringendo fit expiratio.

CXXV.

Sphincter verò contrahendo se ad suum principium constringit vesicam, & urinam continet ; Se laxando dilatat, & eam reddit,

De Peste.

CXXVI.

Res peste infectæ inficiunt quousque durant proximæ & remotæ causæ : unicâ tamen deficiente cessat virus ad instar motus horologii, dum rotarum unico irritato dente quiescit.

CXXVII.

Peste non tactu, sed inspiratu aëris pestiferi, vel halitu supellectilium inficimur. Sic fit : Spiritus vitalis ex aëre inficitur, ab infecto spiri-

racem;
axando
ofit ex-
fpiritu congelatur sanguis, qui ex-
tra pulsus, carbones, nigras papulas,
& bubones efficit; si manet intus,
mortem; si totus pellitur ad extra,
evadimus.

CXXVIII.

Si ad carbones & bubones tota
peftis pellatur, bonum; Si minus,
æthale.

CXXIX.

Non sponte inficimur peste, sed
vertur ab aliis. Patet experimento
Monialium.

CXXX.

Non omnes, sed tertia hominum
ars circiter peste moriuntur. Patet
experimento Vespilionum.

CXXXI.

Qui putant nigrorem papularum
carbonum indicare adustionem,
errant: sæpè enim Senes intus &
extra frigidi citra febrem inter bi-

dum cum eodem nigrore à thrombo profecto decedunt.

CXXXII.

Si paucus sanguis ob corruptum spiritum vitalem fit thrombus, hic si totus expurgetur per bubones & carbones, sanantur; si non totus, moriuntur, ut in nigris papulis.

CXXXIII.

Hinc quibus anthraces & bubones aperiuntur, si interna infectio tota exeat, sanantur: si minus, moriuntur.

CXXXIV.

Modus frænandi pestes duplex; ut sani separentur, & infecti se pandant: modus ut se pandant, duplex; ut ad loca illis invisa non mittantur; & illorum suppellex non uratur.

CXXXV.

Peste inficiuntur facile rarum habentes pulmonem; è contra quid densum. Rarum habent, si factor

maxi-

maximo inspiratu unicus pulsus
ictus fiat quietior.

CXXXVI.

Pestis non est ut ignis, qui auge-
scente pabulo crescit: ipsa verò eo-
dem modo pabulo se habente de-
crescit.

CXXXVII.

Radii pestis vento loco dimoven-
tur: corporis lucidi nulla vi.

CXXXVIII.

Qui aliud remedium pro vitanda
peste instituunt, quam fugam, vel
sunt homines ignorantes, vel volunt
æruscare.

CXXXIX.

Hinc nobilium ferè nemo cum
remediis; plebei verò sine iis plures
sanantur.

CXL.

Cur diu durat pestis?

Quia dum sævit, purgant res in-
fectas,

fectas, quas purgando fures clam disseminant, post finitam pestem non inficiunt; secus pestis esset perpetua.

Quia infecti, dum vi mittuntur extra urbem, alii non se pandunt: unde infectio crescit.

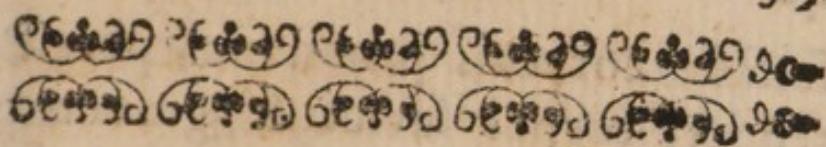
Quia non prohibent populi cursum ad templa. Sub dio sacra essent exercenda.

Quia eligunt chirurgos externos, quibus, quo major pestis, eo gratior.

Quia ab infectis non separant sanos in aliam domum.

Quia utuntur remedio interno pro peste, cum nullum detur, quod non noceat.

Quia permittunt mercatum pul-
lorum, quos tangunt infecti, dein
fani eosdem tangentes inficiuntur.

D E

AERE, ET AQUIS.

SECTIO SECVNDA.

APHORISMUS I.

AER frigidus, & lavacra frigidā, corpora robusta calefaciunt, eaque auferendo superfluum reddunt leviora, debilia refrigerant, eaque vincendo calorem ponderosiora efficiunt.

II.

Aër calidus, & lavacra actu calida, nisi obstant cruda, juvant quoque perspirationem, refrigerant interna viscera, & corpora efficiunt leviora.

III.

Aër externus per arterias in profundum

fundum corporis penetrans, potest reddere corpus levius & gravius: levius, si tenuis & calidus: gravius, si crassus & humidus sit.

IV.

Quanta sit aëris ponderositas, colligitur primò ex majori vel minori gravitate aluminis fæcum prius exiccati in sole, & deinde aëri nocturno expositi. Secundò ex eo quia sentiamus majus frigus, quam quod observetur in instrumento temperamentorum: aëris enim humiditas seu ponderositas nobis est lima frigiditatis. Tertiò ex majori vel minori incurvatione tabulæ subtilissimæ, præcipuè ex piro. Quartò ex contractione cordarum testudinum, vel ex cannabe.

V.

Quanta sit aquæ ponderositas, facile intelligitur, si grave perpendatur in aqua; illa enim est levior,
&

& per consequens salubrior, in qua
grave magis gravitat: illa verò, in
qua minus, est ponderosior, & in-
salubrior.

V I.

Aqua gravior, & aër cænoscior &
ponderosior, convertunt invisibi-
lem perspirationem in ichorem; qui
retentus, & deinde non resolutus,
magna ex parte noachexiam facefle-
re solet.

V I I.

In aëre frigido salubri prohibe-
tur quoque perspiratio; densantur
meatus, sed roborantur fibræ, &
perspirabilis retenti pondus nec læ-
dit, nec sentitur.

V I I I.

In cænoso prohibetur perspira-
tio, meatus implentur, sed non den-
santur, fibræ laxantur, non robo-
rantur, & pondus perspirabilis re-
tenti lædit, & sentitur.

Si

IX.

Si aëri æstivo frigus superveniat, illa die, supposita eadem bibendi libertate, tertiam partem circiter perspirationis exire prohibet, quæ nisi fiat sensibilis, facile ad putredinem vel ad cachexiam disponit.

X.

Prohibita perspiratio facta ab improvisa frigiditate, magis nocet debilibus, quam à sensim prohibita.

XI.

Ob aërem frigidum supervenientem calori, vestibus denudatus, minus duabus libris circiter diei cursu perspirare solet, nulla ab ipso animadversa molestia.

XII.

Aura jucunda & frigidiuscula corporibus excalescentis magis nocet, quam aëris vel aquæ frigus in excessu: illa enim non reddit corpus

pus levius, sed obstruit & laxat:
hoc obstruit & roborat, & inde mi-
nus ponderosa corpora fiunt.

XIII.

Malæ aëris & aquæ conditiones,
quando ad malignam putredinem
disponunt, eorum pondus magna
ex parte non animadvertitur; quasi
quod ab eorum corruptela nervi
fortiores fiant, perinde ac in phre-
neticis.

XIV.

Natatio in frigida post exercitium
violenta est jucundissima, sed
mortifera: motibus enim oppositis
nihil perniciosius.

XV:

Quod proditoriè disponit visce-
ra ad malum, sæpè nec grave, nec
injucundum videtur.

XVI.

Aura jucunda & Austrina cum
exercitio violento, sæpè mortifera:
ab

44 *De Aëre & aquis.*

ab aura enim adiapneustria, ab exercitio acrimonia.

XVII.

Qui quærunt à cœna auram frigidiusculam magis quam par sit, perspirabile partis veste non indutæ exire prohibetur: nocte verò vel die postero plurimi solent pati dolorem capitis gravativum.

XVIII.

Si corpora derepentè transferantur ab aëre calido in frigidum, læduntur; quia redduntur majoris ponderis, quam par sit; à frigido in calidum læduntur, quia fiunt minoris roboris.

XIX.

Debiles magis hyeme, robusti æstate, perspirabile retentum in urinam convertunt.

XX.

Ventilabrum prohibet perspirationem,

tionem, reddit caput ponderosius &
calidius.

XXI.

Ventus ut cute frigidior semper
obstruit, & semper lædit, sed magis
caput, quia magis exponitur.

XXII.

Ex anni tempestatibus in univer-
sum, siccitates assiduis imbribus sa-
lubriores, reddunt enim corpora le-
viora.

XXIII.

Æstate corpora temperata sunt
minoris ponderis, quam hyeme,
tribus libris circiter.

XXIV.

Æstate lassitudo sentitur, non
quia corpus sit majoris ponderis, sed
quia sit minoris roboris.

XXV.

In aëre calido corpus est minoris
roboris, tum quia cum perspira-
tione

46 *De Aëris & Aquis.*

tionem exhalat aliquid bonorum spirituum, tum quia calor non est concentratus.

XXVI.

Per totam cutim digeritur semper aliquid à calido, quod secum etiam aliquid interni probi humoris aufert.

XXVII.

Æstate calore vexamur, non primò & per se propter aëris caliditatem; quælibet enim corporis pars est aëre æstivo calidior: sed quia in aëre æstivo non est tanta frigiditas, ut naturalis calor sufficienter concentretur: quo fit, ut ita diffusius minus possit perspirabile sua natura calidum insensibiliter excernere; quod retentum redditur acre, & est in causa, ut magno vexemur calore.

XXVIII.

Dum corpora in summo æstu
ob

ob somnum nocturnum vel diurnum
cabunde perspirant vel sudant, red-
duntur leviora, & nullo illa die ve-
xantur calore.

XXIX.

Æstivo calori superveniente fri-
gore, eodem die libra circiter ex-
crementorum insensibilium magna
ex parte diffilari prohibetur.

XXX.

Si æstas fiat similis veri, ut cor-
pora reducantur ad pondus æstati
debitum, excitantur sudores.

XXXI.

In æstatis initio, si derepente ve-
niens æstus superveniat, fiunt las-
titudines, quæ, licet post aliquot
dies æstus magis urgeat, non perse-
verant, quia minuitur corporis per-
spirabilis pondus.

XXXII.

Eadem virtus minus laborat cum
mino-

minori, quam cum majori corporis pondere.

XXXIII.

Perspiratio vi aëris vel aquæ calidæ excitata nocet, nisi ejus maleficium longè majori beneficio compensetur.

XXXIV.

Æstate interdiu, hyeme noctu, corpora robusta magis perspirant.

XXXV.

Adiapneustia æstate malignam febrem, hyeme vix minimam alterationem efficere potest: corpora enim acriori perspirabili æstate referta sunt quàm hyeme.

XXXVI.

Dormitio æstiva detecto corpore, vel sub dio, magna ex parte disponit ad putredinem, prohibendo perspirationem.

XXXVII.

Adiapneustia non calefacit interna viscera.

viscera, nisi perspirabile fiat acre ob moram, vel à calore extraneo, vel à motu violento.

XXXVIII.

Dum frigus supervenit calori æstivo, nimii coitus noxa vix percipitur; si verò aër iterum incalescat, detrimentum præteriti erroris non leve sentitur.

XXXIX.

Coitus non immoderati maleficium, aëre frigido concentrante calorem, æquali beneficio compensari solet.

XL.

In noctibus æstivis corpora ad febrem maxime disponuntur ob aëris varietatem; ineunte enim nocte aër est accensus: intempestâ verò nocte est temperantior; in aurora frigidus: unde solitum perspirabile in correptis somnis & stragulis denudatis cohibetur, & corpora

C

pon-

ponderosiora sunt, quod noctibus
hymalibus non evenit,

XLI.

Ab æquinoctio autumnali ad sol-
stitium hyemale qualibet die minus
libram circiter perspiramus; inde
usque ad æquinoctium vernale inci-
pimus liberius perspirare.

XLII.

Autumnus insalubris, tum quia
perspiratio à superveniente frigore
prohiberi solet; tum quia quod dif-
flari prohibetur, acre & mordax
fit.

XLIII.

Vitantur ægritudines autumna-
les, si corpus Autumno non fiat
majoris ponderis, quam dum erat
Æstate.

XLIV.

Pondus sensim auctum, sensim
minuendum.

Pondus

XLV.

Pondus corporis insolitum non Vere, sed Autumno auferendum: frigidum enim superveniens ponderi magis nocet.

XLVI.

Nulla Autumno vexaberis ægritudine, si superveniens frigus inveniet te vestibus rectè munitum, si uteris diureticis, & conservaberis in eodem pondere, ut ante.

XLVII.

Bene munitus vestibus melius perspirat, & redditur minoris ponderis.

XLVIII.

Qui morbis ab humorum copia prodeuntibus Hyeme vexari sunt soliti, purgandi sunt Autumno, & non Vere, reducendique sunt ad pondus, quo fruebantur Æstatis initio.

XLIX.

Dum verò morbi prodeunt à
mala qualitate, corpora Vere, &
non Autumno purganda; magis
enim Æstate, quam Hyeme intendi-
tur qualitatis malitia.

L.

Qui in fine Veris præmaturè se
vestibus spoliant, & Autumno tardè
induunt; in febres Æstate, in destil-
lationes Hyeme facile incidunt.

LI.

Perspirabile retentum ut acre,
febres, & erysipelata: ut copiosum,
apostemata, destillationes, vel ca-
chexiam facit.

LII.

Externum frigus concentrando
calorem reddit naturam tantò ro-
bustiores, quantò ultra solitum
pondus ferre quoque possit duas li-
bras circiter retenti perspirabilis.

Cor-

LIII.

Corpora Hyemis initio facile ad solitum pondus, Æstatis initio magno labore ad æstivum pondus reducuntur.

LIV.

Sanitas perseveraret usque ad extremam senectam inculpata, si corpora quatuor anni temporibus æquali pondere semper conservarentur.

LV.

Corpora, quorum pondera anni cursu multum augentur & minuuntur, valdè periclitantur.

LVI.

Quantò major anni spatium est ponderis varietas, augmentatio sanguinis vel diminutio, tantò est deterior illius corporis conditio.

LVII.

Ponderis augmentatio fit in prin-

34 *De Aëre & Aquis.*

principio Autumni, diminutio in
principio Æstatis.

LVIII.

Corpora, quorum pondus ange-
tur, magis periclitantur, quam quo-
rum pondus minuitur.

Additi ab Auctore.

LIX.

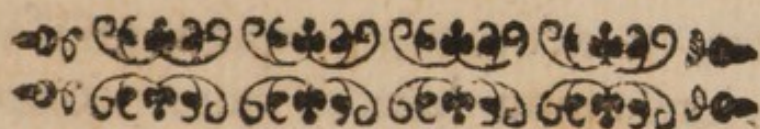
Corporis partes tectæ salubriter
perspirant: Si verò à somno detectæ
inveniantur, etiam ab aëre calidissi-
mo eorum pori condensantur.

LX.

Aër plus justo frigidus, humidus,
aut ventosus moratur perspiratum:
unde qui domi continentur, ut fæmi-
næ, nec tussi, nec catharro, nec in-
flammatione pulmonis laborant.

XLI.

Aër in urbe peior aëre ruris: quia
crassior, & non perflatus appetitum
tollit.

D E

CIBO ET POTU.

SECTIO TERTIA.

A P H O R I S M U S. I.

Stomachus cibo refertus si inter dormiendum absolvat primam coctionem, illius noctis perspiratio magna ex parte ascendit ad quadraginta uncias: si non absolvat, ad octodecim circiter.

II.

Stomachus omnino vacuus, & jejunos, licet dormiat, non perspirat ultra 18. uncias circiter.

III.

Tantum perspirat corpus plenum

C 4

non

non concoquens, quantum ferè
jejunos non habens quod conco-
quat.

IV.

Cibi multum nutrientes, excep-
ta carne vervecina, à cæna ad pran-
dium non solent perspirare ultrà
octodecim uncias.

V.

Cibi copiosi sed tenuis nutrimen-
ti noctis spatio in plurimis ultrà
quadraginta uncias perspirare pos-
sunt.

VI.

Alimenta, quæ corpora conser-
vant gravia, sunt copiosa, vel cruda
rebellia.

VII.

Quæ conservant levia, sunt con-
sueta, & vaporosa.

VIII.

Caro vervecina facilè coquitur,
& est vaporosa: perspirat enim
no-

noctis spatio trientem libræ magis,
quam cætera, solitaque edulia.

IX.

Quæ ex pasta fermentata fiunt
esculenta, non efficiunt corpora
ponderosa: longè enim facilius per-
spirant, quam rapæ.

X.

Vir sanus occultè diei cursu tan-
tum exhalat, quantum per alvum
dimidio mensis, licet quotidie co-
ctas tamen, & consistentes fæces se-
mel excernat.

XI.

Stomachus plenus & vacuus mi-
nuunt perspirationem: plenus eam
divertit per ciborum corruptelam;
vacuus eam trahit, ut impleatur.

XII.

Plenus, quando non absolvit
coctionem, ex pondere cognosci-

Cj

tar:.

tur; corpus enim tunc minus perspirat: vacuus verò flatibus impletur.

XIII.

Flatus nil aliud est, quam rude quoddam perspirabile.

XIV.

Robustus ciborum plenitudinem absorbit per insensibilem perspirationem: minus robustus per urinam: debilis magna ex parte per chyli corruptelam.

XV.

Dum omittitur cæna, vacuo existente ventriculo nulloque urgente paraxysmo, retinetur perspirabile, & retentum fit acre: inde corpus ad calidas ægritudines præparatur.

XVI.

Jejunium quod reducit corpora ad minus pondus, sed corporibus insolitum, malum.

Cur

XVII.

Cur sint qui fame pereant, si in vivo sanguis nunquam deficiat? quia versus ventris vacuum sanguis tendens relinquit cor.

XVIII.

Non solum incoctus cibus, ut quantus reddit corpus ponderosius, sed etiam ut qualis, quatenus scilicet perspirationem impedit.

XIX.

Dum levior semetipso quis videatur factus, & non sit, valde bonum: id enim oritur à succis trium coctionum exactè coctis.

XX.

Dum tota die persentitur levitas, & corporis agilitas, præcessit chyli, & sanguinis coctio, & penitus exhalaverunt tertiæ coctionis recrementa.

XXI.

Cibus incoctus, quò plenioris

est nutrimenti, eò est deterior, vel quia efficit majus pondus, vel deteriorem cotruptelam.

XXII.

Corpus maximè leve fit ex ciborum corruptela: liquida enim excrementa omnia magni ponderis.

XXIII.

Ufus carnis suillæ, & boletorum malus, tum quia hæc non perspirant, tum quia non permittunt cætera edulia simul ingesta perspirare.

XXIV.

Ex usu carnis suillæ, & boletorum triente minùs solito, corpus magna ex parte perspirat.

XXV.

Melones adeò pauxillum perspirant, ut quadrantem circiter auferant perspirationis consuetæ.

Re-

XXVI.

Retenta illorum perspiratio in urinam, vel sudorem facessere solet.

XXVII.

Uvæ, & ficus recentes pauxillum perspirant, & aliquantulum aliorum ciborum perspirationem impediunt, fortassè quia sensibilibiter evacuantur.

XXVIII.

Illud genus edulii optimè perspirat, & commodè nutrit, cujus pondus in ventre non sentitur.

XXIX.

Ciborum plenitudo magis nocet in otioso, quam exercitato: viscera enim illis gravantur quiete, exercitio verò liberantur pondere.

XXX.

Ab eo cibo corpus optimè perspirat, cujus fæces exeunt consistentes.

Mi-

XXXI.

Minus quam lactuca nutriet caro pulli, si de carne ea copia edatur, ut in liquidarum fæcum corruptellam exeat.

XXXII.

Ex ponderatione noveris, quando jejunium sit salubre, vel insalubre: erit salubre, si aliquid relinquebatur de hesterno edulio perspirandum; sin minus, insalubre.

XXXIII.

Dum per diætam corpus reducitur ad pondus minus suo salubri minori, quod amittit de robore est irreparabile: quod verò detur minus, & majus salubre pondus, ex 64. primi, & ex 40. hujus intelliges.

XXXIV.

Si sciveris quotidie, quantum cibi tibi conveniat, scies diutissimè virtutem, & vitam conservare, idque:

Idque ex eodem aphorismo intelliges.

XXXV.

Naturæ robur non parum absumitur, dum cæna modò est quatuor, modò sex librarum.

XXXVI.

Illa cibi quantitas est saluberrima, dum à cibo corpus suis negotiis eadem agilitate vacat, ac si esset ieiunum.

XXXVII.

Magis quoque gravatur ab octo cibis cibi semel in die comestis, quam à decem tribus vicibus unice assumptis.

XXXVIII.

Illa cibi quantitas est unicuique salubertima, quæ sine molestia potest à virtute concoctrice vinci: incitur, si quantum ingeratur, tantum absumatur: hæc enim ex pondératione dignoscentur.

Illa

XXXIX.

Illam cibi copia est ingerenda, quam natura potest coquere, digerere, & perspirare.

LX.

Si natura posset digerere centum libras edulii, & exporrigerentur nonaginta novem, animal propterea cursu temporis destrueretur.

LXI.

Tunc cibi boni succi diutissima sanitatem tibi promittent, quando perspirationis quantitas medium obtinebit locum inter excessum, & defectum: excessus post plenam cænam ciborum maximè perspirabilem noctis spatium magna ex parte solet esse quadraginta unciarum circiter; defectus quatuordecim: ille igitur cibi usus, qui te ad viginti duas uncias quæ est medietas, trans-

se-

feret, certissimam sanitatem, & longævitatē pollicebitur.

XLII.

Celsi sententia non est omnibus salutata, usus scilicet sex rerum non naturalium modò parcos, modò nimios esse debere.

XLIII.

Corpora minori molestia reducuntur ad consuetum pondus, si assument quatuor ciborum libras in prandio, & quatuor in cæna distanti, ut par sit, quam sex in prandio, & duas in cæna.

XLIV.

Seipsum sensim destruit qui semel in die præter consuetudinem comedit; comedat parum, vel multum.

XLV.

Corpus magis ponderosum red-
detur quatuor unciis cibi multi
nutrimenti, qualis est caro porcina,
an-

anguillæ, & pingua omnia, quamvis sex unciiis cibi pauci nutrimenti, ut sunt pisciculi, pulli, aviculæ, & alia id genus.

XLVI.

Cibus pauci nutrimenti si difficulter coquatur, id accidet solum in prima coctione; multi nutrimenti, in omnibus.

XLVII.

Cibus exigui nutrimenti humescit, & lenit alvum, citò digeritur, & perspirationem dormientium & vigilantium facile juvat.

XLVIII.

Cibus multi nutrimenti stringit alvum, nisi corrumpatur, difficile coquitur, & parum perspirat.

XLIX.

Ubi est difficultas coctionis, ibi tarditas perspirationis.

Ci

L.

Cibus non ut fluidus debet præ-
mitti, sed ut melioris succi: pylo-
us enim non est in imo, ut in cani-
bus.

LI.

Tria mala eveniunt ob ciborum
varietatem; nimium comeditur;
minus coquitur; & minus perspira-
tur.

LII.

Tempus minoris perspirationis
est, quando stomachus est plenus,
& præcipue varietate eduliorum.

LIII.

Qui evomunt cænam, statim tol-
lant stomachi molestiam, sed se-
quenti aurora sentiunt corpus pon-
erosius: vomitus enim divertit
perspirationem trahendo ad intrà
perspirabile. quod ut acre lassitudi-
nem & calorem, ut copiosum gra-
tatem facit.

Qui

LIV.

Qui comedit magis quam oportet, alitur minùs quam oportet.

LV.

Qui in juventute sunt victus immoderati, ventriculum plus justè dilatant, quò fit, ut in posterum victu moderato magna cum difficultate uti possint.

LVI.

Qui ad statum, & moderatum victum facile reduci cupit, utatur edulis pauci nutrimenti; sic ventriculus citò se illo exonerans, minori se accommodabit capacitati.

LVII.

Quantum edendum noveris pluribus diebus observaveris corpus à somno sine molestia ad idem portus reduci.

LVIII.

Si post pleniorē canam corpus

minoris ponderis die sequenti red-
latur, id eveniet vel ob corrupte-
am, vel quia irritatur natura ad
xpellendum utile, quod est admo-
um nocivum: corpus enim præ-
aratur ad morbos, dum utilia eva-
uantur, & cruda detinentur.

LIX.

Si cœna fuerit octo librarum, &
edulia in ventriculo corrumpantur,
corpus die sequenti erit minoris
ponderis, quam si cœna fuisset tri-
um librarum, & cibus non fuisset
corruptus.

LX.

Edulia aptissima perspirationi
non corrumpuntur, imò post no-
turnas vigilias hominem conser-
vant sine lassitudine & gravitate.

LXI.

Edulia non perspirantia, obstru-
tiones, corruptelas, lassitudines,
inæstias, & pondus efficere solent.

Ille

LXII.

Illa est viventis pessima conditio,,
dum facta ciborum concoctione,,
corpus per sentitur onerosius soli-
to, cum tamen sit minoris ponde-
ris.

LXIII.

Si quis cibi, vel potus nimietate
utatur, & sequantur evacuationes
sensibiles longè pleniores consue-
tis, corpus die sequenti fit solito le-
vius.

LXIV.

Edulia liquida, data molis pari-
tate, sunt ponderosiora solidis: li-
quida petunt fundum: solida super-
natant: cyathus vini, seu jusculi est
majoris ponderis, quam integer pa-
nis.

LXV.

Si nimius potus à somno efficiat
oculos lacrymosos, signum est cor-
pus non perspirasse ut par erat.

Si

LXVI.

Si post multam potationem fuerint es, vel multum meas; aut minus robur, aut magna infirmitas indicantur.

LXVII.

Aquæ potatio insensibilem perspirationem impedit; auget tamen sensibilem.

LXVIII.

Potatio hisce sæculis in temperatis quoque est improporcionata: quibus enim illorum solet esse 12. uncias circiter, potus quadrupla, & ultra.

LXIX.

In homine utente moderato victu, perspiratio nocturna aliquando ascendit ad tres libras: in utente plerumque, stomacho præexistente va-
& robusto, potest ascendere ad quinque libras.

Je-

Jejunium corpus suo majori pondere insignitum juvat, mediocri nocet, minori longè magis.

LXXI.

Post longum jejunium si corpus liberalius nutriatur, perspiratio redditur plenior solito libram circiter.

LXXII.

Post immoderatum exercitium corporis vel animi statim vesci, maxime: corpus enim defessum ægre perspirat.

LXXIII.

Si sobrii, & in victu temperati præmaturè moriantur, amici mirantur novitatem, quia de perspiratione insensibili nil sciunt.

LXXIV.

Cibus & potus nimius non solum retenti perspirabilis acrimonia, sed etiam partium, præcipue

non

non principium, pravos affectus diu occultant; qui dum corpora purgantur, vel inedia tractantur, derepente erumpunt, & in gravissimos affectus faceffunt.

LXXV.

Medicus qui præest rationi victus Principum, si nesciat quantum & quando quotidie perspirent, illos decipit & non medetur, & si juvet, casu juvat.

LXXVI.

A cibo quatuor horis circiter vix libram plurimi perspirant; inde ad nonam duas libras, à nona ad decimam sextam vix libram.

LXXVII.

Tunc erit cibandi tempus, quando corpus reducetur ad illud pondus, salubre tamen, quo fruebatur paulo antequam hesterno die ingessisset cibum: istud solus Apollo sine trutina sciet.

LXXVIII.

Sin verò nocturnæ potationis pondus insolitum, neque à robore concoctricis, neque à corruptela die sequenti tollatur, locum habent illa duo carmina.

*Si nocturna tibi noceat potatio vini,
Hoc tu manè bibas iterum, & fuerit
medicina.*

LXXIX.

Si salubre corporis pondus à cæna est ducentarum librarum, corpus ob nimium coitum factum minus salubre, erit centum nonaginta octo librarum circiter, quia virtus illa languidior impedit, ne duæ alimentorum libræ possint saltem sine aliquo angore in pondus salubre converti.

LXXX.

Cibus facilis perspirationis facilius, & longè minori angore refarcit:

vires

vires coëuntium collapsas , quam
difficilis , seù multi nutrimenti.

LXXXI.

Mustum aliquantulum turbidum
si in ventriculo coquatur , non so-
lum perspirat , sed maximè juvat
aliorum eduliorum perspirationem :
hujusmodi virtutis sunt calida flatu-
lenta.

LXXXII.

Cæpæ , allium , caro vervecina ,
phasiani , maximè omnium succus
cyrenaicus juvat perspirationem
eduliorum ægrè perspirabilium.

Additi ab Auctore.**LXXXIII.**

Cibus valdè paucus à ventre non
amplectitur : Inde non coquitur ,
non restaurat , non perspirat.

LXXXIV.

Perspiratio insensibilis est excre-
men-

mentum tertiæ coctionis : quare si non fiat prima , neque tertia fiat concoctio.

LXXXV.

Ob rigidam inediam , caput repletur , pulsant tempora , tenduntur hypochondria , brachiorum & crurum lassitudo fit.

LXXXVI.

Exinanitio à cibi pauxillo major , quàm à pharmaco , quod movet quidem sensibilem , sed insensibilem evacuationem divertit.

LXXXVII.

Ventriculo in horis matutinis vacuo ob omissam cœnam , in pituitoso valde juvat edulium siccum , ut biscoctum.

LXXXVIII.

Edulium quatuor librarum circiter semel in die sumptum , si noceret , bis vel ter ingestum juvaret :
Ple-

Plenitudo ventris evacuationem insensibilem divertit.

LXXXIX.

Nemo incidet in morbum, si sedulò prævideat, ne cruditatibus laboret.

XC.

Senes ter sumere cibum in die, ut Antiochus, tutius est quam bis, vel semel multum: multum impedit perspirationem.

XCI.

Pisces in cœna cur non fumebat Antiochus? quia morantur perspirationem: à somno fit utilis perspiratio, qua feriata vires languescunt.

XCII.

Succi cucumeris frigiditas & crassities in venis conservatur: imo alii succi pravi, licet sint coctu faciles, prohibendo perspirationem efficiunt malignas febres.

CXIII.

Cibi corruptela cur efficit lassitudinem? quia divertit perspirationem: Sed quomodo? quia facit celiacum: Sed cur celiacus lassitudinem facit? quia unà cum excrementis exit aliquid prioris cibi bene cocti.

XCII.

Si quis corpore defesso eat cœnatum lautum, à somno statim carnes frigidaë, & lassitudines: à cœnata men duodecim horis circiter emendantur omnia: quia tunc coctio, & perspiratio utilis fit.

XC V.

Cibus à violento exercitio nocet, tum quia non amplectitur, tum quia perspiratum divertit.

XCVI.

Qui it cœnatum animo perturbato, longe minus digere, quam quietus & lætus.

XCVII.

Potus inter prandium & cœnam
nocet : Sed si tantundem minus in
cœna potamus, tollitur nocumen-
tum.

XCVIII.

Vomitus à cœna debilitat, quia
amovet alimentum; tum quia diver-
tit perspirationem.

XCIX.

Semel aut bis in mense facto ex-
cessu in cibo & potu, die sequenti li-
cet sensibilibiter non evacuet, minus
solito perpendit.

C.

Victus uniformis caret beneficio
illorum, qui semel vel bis in mense
excedunt : expultrix enim à copia
irritata excitat tantum perspiratus,
quantum sine Statica nemo crederet.

CI.

In frigido corpore mel juvat,

D₄

quia

quia nutrit & perspirat; in calido nocet, quia bilefcit.

CII.

Nihil magis impedit perspirationem, quam potus dum fit chylus.

CIII.

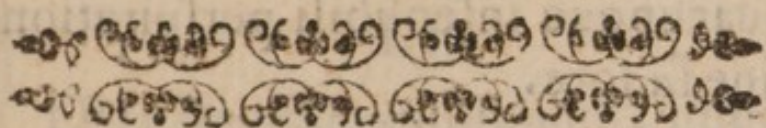
Jecur ob refrigerationem minus attrahit chylum, longe minus expellit perspirabile.

CIV.

In homine sano alvus lubrica, vel fit vitiata coctione, vel chyli dispensatione ob prohibitam perspirationem.

CV.

Bonæ valetudinis pestis duplex; corpus ex toto tradere quieti, & comedere ante cibi præcedentis concoctionem.

D E

SOMNO ET VIGILIA.

SECTIO QUARTA.

APHORISMUS. I.

Somnus placidus adeo favet perspirationi, ut septem horis quinquaginta uncia cocti perspirabilis in robustis sæpè exhalent.

II.

Dormiens septem horarum spacio occultè, salubriter, & sine violentia perspirare solet duplo magis quam vigilans.

III.

Perspiratio dormientis, quæ cum multo sudore fit, non est plenior

D 5

qua-

82 *De Somno & Vigilia,*

quacunque insensibili perspiratione
sine sudore.

IV.

A somno nocturno corpus senti-
tur minoris ponderis, tum ob vires
auctas, tum ob exhalationem sal-
tem trium librarum circiter excre-
mentorum.

V.

Somnus inquietus impedire solet
trientem solitæ perspirationis.

VI.

In somno placido perspiratio
aliquando major est data temporis
paritate, quam in exercitio violento.

VII.

In somno matutino, sed per-
acta prima coctione, libra perspi-
rabilium excrementorum horæ spa-
tio: non peractâ, nec quadrans ex-
halare solet.

Quæ

VIII.

Quæ impediunt somnum, impediunt quoque perspirationem cocti perspirabilis.

IX.

Somni breves fiunt ab acrimonia perspirabilis retenti : perspirabile verò sæpe retinetur, quando naturalis internis muneribus plus solito est occupata.

X.

Acrimonia perspirabilis retenti, vel sæpissime petit caput, turbat somnum, & partium superiorum perspirationem divertit.

XI.

Si quis à somno sentiat brachia dolentia, vel plus solito defatigata, significat corpus esse majoris ponderis, quam natura diu ferre possit.

XII.

Qui dormiunt pedibus ac coxis

84 *De Somno & Vigilia.*

detectis noctis spatio libra perspirabilis exhalare prohibetur.

XIII.

Perennis in lecto corporis agitatio magis agitatur, quam velox cursus: in motu enim currentis solum musculi infernarum partium corporis, in motu jacentis musculi fere universi corporis moventur.

XIV.

Magis prohibetur perspiratio in dormientibus ab Austrina aura frigidiuscula, quam in vigilantibus ab ingenti frigore.

XV.

Si somnus nocturnus minor solito sit, exhalatio cocti perspirabilis imminuitur, crudi verò augetur.

XVI.

A cibo facilis perspirationis corpora potius debilia, quam ponderosa: à cibo verò difficilis, & debilia & ponderosa fiunt.

Per-

XVII.

Perspiratio à somno facta differt specie ab illa, quæ in vigilia: prima est coctorum perspirabilium sine acrimonia, & cum virium levamine; secunda est crudorum, acris, violenta, & cum labore.

XVIII.

Duplo magis dormiens perspirat vigilante. Hinc illud famosum: *Due hora quietis in vigilante perinde juvant, ac una somni.*

XIX.

Perpirationem insensibilem cursu septem horarum in dormiente inveni in multis esse quadraginta unicarum circiter, in vigilante viginti.

XX.

Qui vacuo ventriculo it cubitum, ea nocte tertiam partem minus more solito circiter perspirat.

Bilio.

XXI.

Biliosi, qui eunt cubitum stomacho omnino vacuo, venter & caput implentur crudis, pulsant tempora, eliquantur carnes, tensiones vehementes circa brachia & manus oriuntur, excitatur aliquando morsus cordis, vertigines, & epilepsiæ, ut accidit Diodoro.

XXII.

A solito majori perspiratione plenioris cœnæ usus semper somnum longiorem & jucundiorum pollicetur.

XXIII.

Perspiratio minor solito prænuntiat somnum inquietum, & noctem molestam.

XXIV.

Si à brevi & implacido somno carnes frigidae inveniantur, & inde febricula succedat, id in debilibus

bus mortem, in robustis morbi longitudinem magna ex parte prænuntiat.

XXV.

Lecti mutatione somnus implacidus, & perspiratio minor fit: insolita enim licet meliora, corpus & animus lædunt.

XXXVI.

Magis somniant in lecto insolito, quam in consueto jacentes.

XXVII.

Qui dormiunt, & non somniant, benè perspirant, & versa vice.

XXVIII.

Somnus à cibo quatuor horis circiter est utilior: natura enim tunc minus est occupata prima coctione, melius remittit quod est amissum, & melius perspirationi favet.

XXIX.

Si à cœna quinque horis somno
illi-

88 *De Somno & Vigilia,*

illico excitatum perpenderis, vix
mediam libram; si octo horis, tres
libras perspirasse inveniēs.

XXX.

Somno solito breviorē semper
aliquid perspirationis prohibetur,
quod nisi sequentibus diebus ple-
niori perspiratione compensetur,
imminet febris periculum.

XXXI.

Retenta aliqua perspirationis
consuetæ parte, die sequenti vel à
prandio somno rapimur, & horæ
spatio libram circiter perspiramus:
vel nocte sequenti tantò longior
sit somnus, quanto magis solito ex-
pedit perspirare: vel in sensibi-
lem crīsim, vel in morbum labi-
mur.

XXXII.

A somno oscitatio & artuum
protenso, indicant corpus maximè
perspirare, sicuti dicitur de gallis,
sefe

fese alis ante cantum percutientibus.

XX XIII.

Oscitationes & artuum extensiones, quæ statim à somno contingunt, ex copia perspirabilium ad expulsiōem optimè præparatorum excitantur.

XXxIV.

Corpora oscitatione & pandiculatione horæ dimidiæ spatio magis perspirant, quam tribus horis alterius temporis.

XXXV.

Qui ægris dant serapia, vel medicamenta horis optimæ perspirationis, quæ solet esse à somno duarum horarum spatio, lædunt: horis verò sequentibus, profunt.

XXXVI.

In paroxysmis pandiculationes,
&

& oscitationes non significant caloris concentrationem, sed excretionem acrium copiosorum perspirabilium retentorum.

XXXVII.

Hora dormitionis meridianæ : cibo corpora aliquando libram aliquando selibram excrementorum occultè perspirabilium excernere solet : libram, si aliquid perspirationis hesternæ diei retentum sit selibram, si nihil.

XXXVIII.

Si aliquid hesternæ perspirationis sit retentum, & per somnum meridiarum illud omninò non excernatur, statim à somno persentitur magnum capitis pondus, magnusque dolor gravativus.

XXXIX.

Si quatuor horis à somni initio cibus corrumpatur, statim hæc duo

mal

malae se invicem consequentia contingunt: prohibita perspiratio, & vigilia.

XL.

Nulla causa sæpiùs somnum interturbat quam ciborum corruptela: id efficit quæ est inter stomachum & cerebrum sympathia.

XLI.

Somnus hyeme utilior quam æstate, non quia ventres sunt calidiores, vel somni longissimi; sed quia antè diluculum corpora sunt actu calidiora, & ut talia maximè perspirant, æstate verò frigidiora.

XLII.

A somno discursus puritas & corporis agilitas significant corpus illa nocte ad minus tres libras magna ex parte perspirasse.

XLIII.

A somno meridiano capitis levitas

92 *De Somno & Vigilia,*

vitas indicat, nihil perspirationis hesternæ diei fuisse retentum.

XLIV.

Somnus externas & internas partes universas humectat, quia attenuat perspirabile, & valdè attenuatum per omnia membra illud dispensat.

XLV.

Vigilia movet à centro ad circumferentiam sanguinem, qui est minus præparatus ad perspirationem, quam in somno correptis.

XLVI.

Somno concentrantur humores, unitur calor influens innato, auferitur sitis, nisi prædominetur bilis, fit conversio sanguinis in secundas humiditates, & corpora leviora fiunt.

XLVII.

Somno animales, vigilia vitales & naturales languescunt.

Vigi-

XLVIII.

Vigilia animales roborantur, vi-
tales & naturales languescunt.

XLIX.

Per somnum magis interiora in-
calescunt, ipsaque magis leviora
fiunt. Per vigiliam magis exteriora
calescunt, ipsaque magis leviora
fiunt.

L.

Per nimium somnum interiora
& exteriora frigescunt, humores
conspinguntur, redduntur imperspi-
rabilia, & corpora ponderosiora
fiunt.

LI.

Corpora biliosa per nimium
somnum valdè læduntur, non quia
crementa tertiæ coctionis fiunt
imperspirabilia, sed quia fiunt mor-
taciſſima, feriuntque deinde caput
& alia viscera.

L II.

In dormientibus stragulis dete-
ctis magis impeditur perspiratio,
quam in vigilantibus vestibus denu-
datis; cum ob quietem dormien-
tium, tum quia calor externarum
partium refugit ad intra.

LIII.

Insolita vigilia reddit corpora
primis diebus ponderosiora & debi-
liora: ponderosiora, quia post eva-
cuationem excrementorum perspi-
rabiliū relinquitur crudus succus
per se, & per accidens ponderosus:
debiliora, quia ubi est cruditas, ibi
non fit conversio, & per consequens
virtutes languescunt.

LIV.

Si somnus post vigiliam immo-
deratam fuerit septem horarum..
perspiratio erit major consuetā ad
libram circiter.

Vi-

L V.

Vigiliæ perseverantia reddit corpora minus ponderosa, non ob maiorem perspirationem, vel evacuationem sensibilem, sed quia quantum amittitur pinguedinis & carnis, tantum non remittitur.

L V I.

Horis matutinis corpus est & sentitur minus grave: est, quia per somnum præcedentem tres libræ excrementorum perspirabilium exhalant: sentitur, tum quia est levius, tum quia per coctionem ciborum, tum facile perspirabilium auctæ sunt equales.

L V I I.

Corpus vigiliâ insolitâ reddi potest majoris ponderis, si cibus, quo alitur, sit perspirationi ineptus.

L V I I I.

Tam copiosa est corporis exhalatione

latio in dormientibus, ut non solum
 ægri cum sanis cubantes, sed sani in-
 ter se bonas vel malas dispositiones
 sibi ipsis invicem communicent.

Additi ab Auctore.

LIX.

A cibo somnus, à somno coctio,
 à coctione utilis transpiratio.

LX.

Diacitonium non statim à cœna,
 sed post primum somnum excitat
 somnum, dummodo non superbiba-
 tur.

LXI.

Diacitonium cum cinamomo ro-
 borat stomachum, roborato semper
 somnus fit.

LXII.

Modicum vini generosi & al-
 lium conciliant somnum & perspi-
 rationem : si verò plus justo su-
 man

manentur, utrumque prohibent: per-
spirabile tamen in sudorem conver-
tunt.

LXIII.

Ille verè longævus, qui quotidie
bene concoquit, & digerit: coctio
fit somno & quiete; digestio vigilia
& exercitio.

LXIV.

Lassitudo à somno, si solito ex-
ercitio tollitur, defectus erit in de-
gestionem, non in concoctionem.

LXV.

Dum à somno surgimus cum so-
lito pondere, sed cum majori lassi-
tudine, hæc, nisi solito exercitio
tollatur, crudicatum cumulum, cibi
corruptelam, vel nimium coitum si-
gnificat.

LXVI.

Somnus meridianus insolitus vi-
cera omnia lædit, hebetatque per-
pirationem.

E

Lasi-

LXVII.

Lassitudo post somnum tollitur
iis quæ facilem perspirationem red-
dunt: hæc sunt, jejunium, exerci-
tium, vigilia, & ira.

LXVIII.

Somnus strato & laxo corpore
nocet: contracto juvat: Viscera uni-
ta coctionem habent facilem: laxa
difficilem.

LXIX.

Sanis, si à somno sudor frigidus
culus accidat, minus justo perspi-
rant, & temporis cursu si idem acci-
dat, fiunt podagrici.

LXX.

A nimio somno & nimio meri po-
tū suffocantur vires: à nimia vigilia
& exercitio resolvuntur: hæc omnia
coctionem diminuunt, & diminuta
cessat utilis perspiratio.

D E

EXERCITIO, ET
QUIETE.

SECTIO QUINTA.

APHORISMUS I.

IN motu violento corpus occultè minus perspirat, quàm in auro-
ra post novem vel decem horas ab
assumpta cœna.

I I.

Quod in motu violento per po-
ros evacuatur, est sudor & perspi-
rabile occultum: sed ut violentum
magna ex parte elevatur ex incoctis
succis: rarò enim tantum cocti per-
spirabilis in corpore colligitur quan-
tum per violentiam evacuatur.

E 2

Sudor

III.

Sudor semper est à causa violenta, & ut talis, (sicut Statica experimenta docent) impedit coctorum perspirabilium occultam excretionem.

IV.

Longè magis perspirat corpus in lecto quiescens, quam in lecto frequenti & crebra agitatione circumvolutum.

V.

Longo itinere minus defatigantur hilares & iracundi, quam timidi & mœrentes: illi enim magis salubriter, hi verò minus perspirant.

VI.

Corpora quæ à nimio exercitio illico cibantur, læduntur: quia, ut defessa & cibo gravata minus perspirant.

VII.

Exercitium post septimam usque
ad

sectio Quinta. 101

ad duodecimam horam ab assumpto cibo, magis resolvit insensibiliter horæ spatio, quam tribus horis alterius temporis.

VIII.

Evacuatio insensibilis quæ fit ab exercitio violento, impedit ne successivè remittatur, quod amittitur: imo si eadem perseveraverit violentia, corpus reddetur adeo leve, ut in pluribus de futura tabe verendum sit.

IX.

Exercitio corpora leviora fiunt: omnes enim partes, præcipuè musculi, & ligamenta motu ab excrementis purgantur: perspirabile ad exhalationem præparatur, & spiritus tenuiores fiunt.

X.

Motus præparat corpora ad excretionem excrementorum sensibilium & insensibilium: quies magis insensibilium.

102 *De Exercitio & Quiete.*

Si corpus à cœna in lecto quieverit decem horarum cursu, optimè perspirabit : Si adhuc diutius quieverit, statim incipiet diminui tum sensibilis, tum insensibilis excretio.

XII.

Quies longa efficit corpora ægrotantia ponderosiora, tum quia perspirabilia excrementa motu ad excretionem præparantur ; tum quia quiete cibi & potus, si insoliti sint, vel debito copiosiores, ut in ægriis accidit, non digeruntur, & inde omnia mala, & sæpius morte eveniunt.

XIII.

Si diu jacenti dolores pedum superveniant, remedio est ambulatio, si iter facienti, quies.

XIV.

Duo sunt exercitia, alterum corporis, & alterum animi : corporis, evacuat sensibilia excrementa, animi

animi, insensibilia magis, & præcipue cordis & cerebri, ubi sedet animus.

XV.

Nimia animi quies magis prohibet perspirationem, quam corporis.

XVI.

Animi exercitia, quæ maximè faciunt exhalare spiritus, sunt ira, pericharia, timor, & mæstitia.

XVII.

Corporain lecto quiescentia vehementi animi motu agitata ut plurimum magis resolvuntur, & levioris ponderis fiunt, quam si animo placido cum vehementi corporis motu, sicut fit pilæ ludo, agitentur.

XVIII.

Exercitio nimio excrementa primæ & secundæ coctionis magna ex parte per totius corporis ambitum

104. *De Exercitio & Quiete.*

dispensantur; ideò alvus exiccatur, corpora tamen fiunt leviora, quia longè major est evacuatio insensibilis, quam excrementorum crassorum excretio per alvum facta.

XIX.

Exercitium animi, & corporis violentum reddit corpora levioris ponderis, efficit velocem senectutem, & mortem præmaturam minatur; citius enim ex Philosophia moriuntur exercitati quam non exercitati.

XX.

Exercitium violentum à corpore re cibo vel crudo succo referto auferit pondus sensibilibus excrementorum minus solito: insensibilium fere nihil.

XXI.

Exercitio corpus minus perspirat somno magis, & magis lubrica redditur alvus.

XXII.

Frictiones & cucurbitulæ in-
fertis crudis succis impediunt per-
spirationem.

XXIII.

Tunc exercitium est saluberri-
mum, quando post factam primam
& secundam coctionem corpus re-
ducitur bis in die ante cibum ad con-
suetum pondus.

XXIV.

Natatio statim post exercitium
violentum, mala: valde enim impe-
dit perspirationem.

XXV.

Exercitium violentum ubi spirat
ventus, malum.

XXVI.

A vento adiapneustia: à motu
inacrimonia.

XXVII.

Equitatio respicit magis per-
spirabile partium corporis supra
lumbos, quam infra; inter autem

Ej

equi-

106 *De Exercitio & Quiete.*

equitationes tolutans saluberrima,
sicut succussans insaluberrima.

XXVIII.

Vectio in lectica, nec non in
cymba, corpora minus disponit ad
debitam perspirationem, quam de-
ambulatio.

XXIX.

Cymbæ & lecticæ motus si diu
duret, saluberimus, tunc solum ad
debitam perspirationem mirifice
disponit.

XXX.

Vectio in curru omnium violen-
tissima est: non enim solum perspi-
rabile incoctum exspirare facit, sed
etiam solidas corporis partes, &
maximè renes offendit.

XXXI.

Saltus primò vires ad intra tra-
hit, deinde ad extra cum impetu
propellit, & cum violentia coctum
simul cum incocto expellit.

Disce

XXXII.

Disce exercitium compositum ex motu moderato & violento, deambulatione scilicet & agitatione brachiorum, perspirationi conducit.

XXXIII.

Tripudiatio moderata, & sine saltu proxime ad deambulationis moderatæ laudes accedit: perspirabile enim coctum moderatè expellit.

Additi ab Auctore.

XXXIV.

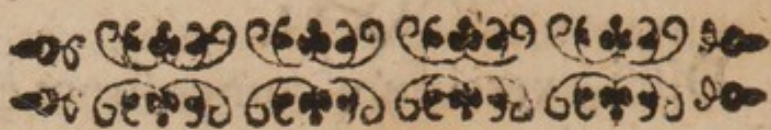
Ubi perspiratio in sanis deficit, exercitio sarcitur.

XXXV.

A nimio exercitio fibræ fiunt duræ, unde senectus, quæ est universalis fibrarum durities: hæc condensando meatus calorem suffocat: molities aperiendo longævitatem facit.

XXXVI.

Qui vult diutissimè juvenilem faciem conservare, caveat ne sudet: vel nimium præ calore perspiret.

D E
V E N E R E.
S E C T I O S E X T A.

A P H O R I S M U S I.

Nimia abstinencia à coitu, & nimius usus, impediunt perspirationem, sed nimius usus magis.

I I.

Post coitum immoderatum quarta pars solitæ perspirationis in pluribus prohiberi solet.

I I I.

Mala à nimio coitu orta mediaa-
tè à prohibita perspiratione, im-
mediatè à læsis concoctricibus depen-
dent.

I V.

Cognoscitur coitum profecisse, si
à sec

à sequenti somno nulla sentiatur lassitudo, nec ulla corporis mutatio facta sit in gravitate, vel levitate.

V.

Diuturnæ venereorum cogitationes, modò gravius, & modò levius efficiunt corpus; gravius si pleno, levius si vacuo fiant stomacho.

VI.

Post nimium coitum cum muliere quammaximè concupita non sentitur illico lassitudo: animi enim consolatio juvat tunc perspirationem cordis, & auget ejus robur, unde in ipso quod amittitur, promptius remittitur.

VII.

Propensi ad coitum si temperent libidinem, illico succedit corporis agilitas, quia tales melius perspirant.

VIII.

Immoderatus coitus facit perspi-

spirare cruda, quæ deinde carnes frigiditas efficiunt.

IX.

Coitum non nocuisse, hæc indicant : urina æquè cocta ut ante, corporis agilitas, respiratio facillior, & idem fere corporis pondus perseverans; eadem tamen servata eorum quæ ingeruntur quantitate & qualitate.

X.

Præsens vulnus immoderati coitus est stomachi refrigeratio : futurum, prohibita perspiratio, unde facile fiunt palpitationes in superciliis & artubus, & deinde in membris obinentibus principatum.

XI.

Coitus in æstate magis nocet : non quia corpus magis perspirat, sed quia coctio, cum sit minor, deperditum difficilius refarcitur.

In

XII.

In actu venereo multum crudi
perspiratur, & si diu duret, cruda
transferuntur à centro ad corporis
ambitum, fiunt obstructions, &
unde alvus supprimitur.

XIII.

Quanto quis majori coeundi cu-
piditate conflagrat, tanto ejus usus
immoderatus minus lædit.

XIV.

Coitus immoderati detrimen-
tum præcipuè manifestatur post
somnum sequentem; tunc enim ex
staticis experimentis cognoscitur
perspirationem esse impeditam, &
cibum esse male digestum, nec non
stomachum valde læsum.

XV.

Coitus lædere solet primam co-
stionem, primo diminuendo per-
pirationis proptitudinem, deinde
in crudam qualitatem convertendo
cibum.

Qui

XVI.

Qui coitu utitur, & sperma non emittit, minus debilitatur. Idem si die sequenti utatur, & emittat quod die præcedenti fuit præparatum, minus debilitatur.

XVII.

Illi qui coeundo sperma ex studio non emittunt, in tumorem testiculorum facile incidunt: sperma enim est imperspirabile.

XVIII.

Coitus immoderatus post stomachum lædit magis oculos.

XIX.

Coitus immoderatus lædit visionem, quia ab oculis subducit maximam spirituum copiam; inde tunica oculorum præduræ & rugosæ, nec non meatus minus pervii redduntur.

XX.

A diminuta perspiratione fibræ tuni-

unicarum oculorum opaciores; in-
de visio fit per spatia perexigua, qua-
lia sunt in cancellis: Specilla ununt
objecta in cuspidem, ut distinctè per
unum solum spatium videatur.

XXI.

A coitu immoderato diminuitur
calor naturalis; à diminuto calore
diminuta perspiratio; à diminuta
perspiratione flatus & palpitatio.

XXII.

Coitus immoderatus postulat ci-
bos paucos, & boni nutrimenti.

XXIII.

Coitus calefacit jecur & renes,
quia excitatus calor minus exhalat:
refrigerat verò stomachum, cere-
brum & cor, quia per meatus pa-
centiores excitatus omnino, &
proprius aliqua ex parte propterea
resolvitur.

XXIV.

Hinc coitus immoderatus in he-
pate

114 *De Exercitio & Quiete,*

pate bilem, in renibus nephriticum
affectum, in stomacho crudum succu-
cum, in cerebro cataractum, & in
corde palpitationem & syncopen.

XXV.

Edulia post nimium coitum
flatus gignant, ut ostreacea & mu-
stum, perniciofa: impediunt enim
ne ad consuetum pondus corpora re-
ducantur.

XXVI.

Macilentis magis nocet coitus:
quia magis calefiunt, & magis re-
frigerantur.

XXVII.

Coitus immoderatus illico maxi-
me leve efficit corpus, quamvis de-
inde perspirationem prohibeat: efficit
enim vehemens corporis & animi
motus; corporis, quia omnia mem-
bra conquassantur: animi, quia re-
solvitur quod colligat animum cor-
pori, spiritus scilicet vitalis.

XXVIII.

Si post coitum somnus laborem facit, ex coitu major facta est ablactio, quam ex somno facta sit vitalis spiritus additio.

XXIX.

Post nimium coitus usum, somnus trahit cruda ad cor: unde languor, prohibita perspiratio, & ponderis augmentum.

XXX.

Senes ex usu moderati coitus fiunt ponderosiores & frigidiores: juvenes verò leviores & calidiores.

XXXI.

Coitus in juvenibus animale, vitalem, & naturalem facultatem roborat: animale per motum expurgat, & sopitam excitat; naturalem per evacuationem superflui; & vitalem per lætitiā.

Cibus

XXXII.

Cibus copiosior solito post immoderatum coitum interimere, nisi succederet aliqua ciborum corruptela.

XXXIII.

Dum est coeundum, parum vel nihil comedendum: dum est comedendum, parum vel nihil coeundum.

XXXIV.

Si post coitus excessum nullus perferatur lassitudo, malum: id perinde ac in phreneticis fit ab incensis spiritibus, qui exiccando brevifpatio roborant nervos & tendines: sed paulo post imminuitur spirituum generatio, & vires derepente cadunt.

Additi ab Auctore.

XXXV.

Coitus juvat excitatus à natura: à men-

mente, mentem & memoriam
dit.

XXXVI.

In debili ob coitum augetur cor-
poris pondus : quia minus perspi-
rit.

XXXVII.

Coitus importunus impedit per-
spiratum, quia diminuit vires ; unde
corpus fit majoris ponderis, nisi se-
quatur alvi fluor.

XXXVIII.

Nimius coitus calefaciendo &
siccando magnam jacturam facit :
verò insensibili perspiratione re-
mittatur caliditas, & alimento sicci-
tas, nullam.

XXXIX.

Corporis agitatio in coeundo in-
tar canum magis nocet, quam fe-
minis emissio : hæc solum viscera,
non omnes nervos & viscera defa-
tigat.

Ufus

XL.

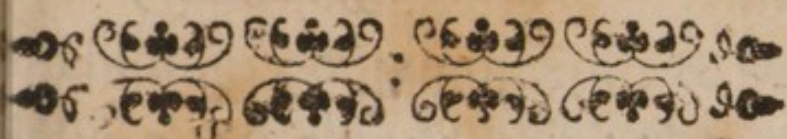
Ufus coitus à cibo, & stando
lædit à cibo, viscerum officia diver-
tit; stando, musculos & eorum utili-
tatem perspiratum diminuit.

XLI.

Post motum, coitus insalubris;
post cibum, non ita; post somnum
saluberrimus.

XLII.

Coitus calefacit jecur, & refrige-
rat stomachum; à stomacho, cru-
dus succus; à jecore, bilis: unde
poracea, & oris morsus. Remediu-
m est victus tenuis & libera perspira-
tio.

D E

ANIMI AFFECTIBUS.

S E C T I O S E P T I M A.

A P H O R I S M U S I.

I Nter affectus animi, ira & pericharia corpora efficiunt leviora: timor & mæstitia graviora: cæteri verò affectus ut his participantes operantur.

II.

Mærore & timore perspirat levius: ponderosius verò relinquitur: mæstitia & ira utrumque.

III.

Hinc timentes & mærentes facile obstructions, partium duritiem, & affectus hypochondriacos patiuntur.

Qu

IV.

Qui ira, vel lætitia afficiuntur nullam in itinere defatigationem pensant: eorum enim corpora facile crassum perspirabile exhalant: quod non accidit, dum mœrore vel timore vexantur.

V.

Perspirabile ponderosum plura justo retentum ad mœsticiam & timorem: leve verò ad lætitiā vel iram disponit.

VI.

Mihil magis reddit liberam perspirationem, quam animi consolatio.

VII.

Mœsticia & timore facile membra humore referta durescunt.

VIII.

Mœsticia & timor impediunt perspirationem crassorum excrementorum in eam

amentorum perspirabilium : & perspiratio impedita à quacumque causa mœstitiam & timorem facit.

IX.

Mœstitia, si diu duret, carnes frigidas facit : impedit enim ne perspirabilem crassa & frigida portio exhalet.

X.

Hinc febris, quæ post longam mœstitiam suboritur, sudores frigidos, & ut plurimum lætales molitur.

XI.

Acrimonia perspirabilis retenti ob mœstitiam commodè aufertur à pericharia; funduntur enim humores suaves, & deinde à corpore pontus & acrimonia tolluntur.

XII.

Ira & spes auferunt timorem, & lætitia mœstitiam : passio enim animi non medicinis, sed alia passione contraria superatur; contraria enim sub eodem genere.

F

Non

122 *De Animi Affectibus,*
XIII.

Non implicat, perspirabile melancholicorum retentum esse frigidum, & acre seu calidum; tale esse jecur hydropicorum febricitantium frigidum videlicet respectu caloris naturalis, calidum respectu adventitii.

XIV.

Morbi à melancholia, & ab aëre cœnoso in hoc conveniunt, quod immediatè oriantur à crassitudine perspirabilium retentorum: mœstitia enim intrinsecus impedit ne exeat crassum: aer cœnusus, extrinsecus.

XV.

Qui eunt cubitum cum mœstitia noctu minus perspirant; atque diu sequenti corpora eorum conservantur solito ponderosiora.

XVI.

In mediationibus venereis cum mœstitia, excrementorum perspirabilium portio crassa retinetur: quæ evolvante tenuiore, adhuc crassior

& frigidior fit: hæc si colligatur ferè
invincibiliem inducit frigiditatem
in capite, palpitationem curatu diffi-
cilem in corde, vel aliis membris.

XVII.

Melancholia duplici via supera-
tur, vel libera perspiratione, vel ali-
qua continua animi consolatione.

XVIII.

Si post mœstitiâ corpora fiant
leviora, quam post lætitiâ, id ex
necessitate fit, vel ob minorem ci-
porum quantitatem, vel ob eorum
qualitatem magis transpirabilem.

XIX.

Animi consolatio, quacunque
de causa fiat, aperit meatus, & lar-
gam perspirationem facit.

XX.

Si post iram statim sequatur ani-
mi consolatio, vel viceversa, corpora
lata paritate eorum quæ ingeruntur
lie sequenti fiunt leviora, quam si
ola ira vel lætitia perseveraret.

Sicut magna aliqua voluptas auferitur per exiguam spermatis evacuationem; sic omnes alii immoderati animi affectus per aliquam evacuationem perspirabilium possunt diminui & auferri.

XXII.

Timor & mœstitia, ut ex Statiscolligitur, per evacuationem excrementorum crassiorum perspirabilium: ira & pericharia per tenuium auferuntur.

XXIII.

Si quis sine causa sentiat se hilarem, id à magis aperta perspiratione fit, & ejus corpus die sequenti minoris ponderis invenitur.

XXIV.

Lætitia moderata insensibiliter evacuat solum superfluum: immoderata superfluum & utile.

XXV.

Moderata juvat coctrices facultates: natura enim non gravata superfluo

flu

fluo longè melius suorum officiorum munera explet.

XXVI.

Improvifum gaudium magis nocet, quam prævifum : non enim folum movet exhalationem excrementorum tertiæ coctionis, verum etiam fpirituum vitalium; prævifum verò excrementorum tantum.

XXVII.

Lætitia & ira auferunt è corpore, quod ponderat & levitat; mœftitia & timor folum quod levitat; quod ponderat verò, relinquitur.

XXVIII.

Lætitia perfeverans per multos dies fomnum impedit, & vires difolvit.

XXIX.

Si quis poft moderatam lætitiã fentiat fe leviozem, id non oritur principaliter à totius evacuatione, fed à cordis & cerebri, ubi quod evacuatur eft mole minimum & virtute maximum.

Edulia, quæ aperiunt, gaudium, quæ verò impediunt perspirationem, mœstítiam movent.

Selinum, & cætera aperiéntia, gaudium : legumina, carnes pingues, & cætera incrassantia, & statim repletia meatuum cavitates, mœstítiam inducunt.

Si evacuentur cavitates meatuum, & deinde statim repleantur, rectè dixit Hipp. malas animi passiones fieri.

Quibus prædominatur ira, exercitium immoderatum valdè nocet : citissimè enim illorum meatus fiunt cavi, & magno impetu replentur ; Unde Hipp. in biliosis frictions & palæstram vituperat.

In otioso corpore & animo, meatus non redduntur cavi, nec

malæ animi passiones fiunt.

XXXV.

Corpus quiescens magis perspi-
rat, & minoris ponderis fit, si ani-
mo vehementer agitentur, quam si
celerrimè corpus moveatur, animo
permanente otioso.

XXXVI.

Mutatio corporis diutius alterat
animum, quam ipsum corpus.

XXXVII.

Passiones animi versantur circa
internum subjectum, quod magis
mouet quam movetur; quippe mo-
ve minimum & virtute maximum,
ad instar seminis; quodque vario
modo dispositum perspirationis, seu
gravitatis & levitatis est origo.

XXXVIII.

Corpora, quæ perspirant plus
 solito, non propter motum corpo-
ris, sed propter vehementem ali-
quem motum animi, majori cum
difficultate ad solitam & salubrem
perspirationem reducuntur.

128 *De Animi Affectibus,*
XXXIX.

Magis nocet nimius animi affectus quam nimius corporis motus.

XL.

Corpus marcesceret, & otio periret sine animi motu: sed non viceversa.

XLI.

Motus vehemens animi differt à motu vehementi corporis; hic quiete & somno; ille nec quiete nec somno cessat.

XLII.

Qui vehementer ludo lucrari cupiunt, non ludant; quia si semper vicerint, ob perichariam ducent noctes insomnes, & tandem coctorum perspirabilium exhalationem amittent.

XLIII.

Victoria moderata salubrior quam gloriosa.

XLIV.

Studium in affectuum animi mutatione diutius toleratur, quam sine affectu.

Sectio Septima. 129

effectu vel sine affectuum mutatio-
e ; perspiratio enim fit moderatior,
& salubrior.

XLV.

Studium absque omni affectu vix
longam perseverat ; cum unico affe-
ctu vix quatuor horas ; cum affe-
ctuum mutatione, ut in ludo alea-
rum accidit (in quo modò gaudium
ob lucrum, modò mœstitiā ob
damnum experiuntur) die noctuque
perseverare potest.

XLVI.

In omni studio perennis tristitia
bonam cordis constitutionem ever-
tit, & excessus lætitiæ somnum im-
pedit ; omne enim nimium naturæ
inimicum.

XLVII.

Nunc hilares, nunc mœsti, nunc
racundi, nunc timidi, perspiratio-
nem magis salutarem habent, quam
ui unico, licet bono, semper gau-
eant affectu.

130 *Ad Staticomasticem,*
XLVIII.

Latitia diastolem & Systolem efficit faciliores: mœror & mœstitia difficiliores.

A D

STATICOMASTICEM
SECTIO OCTAVA.

APHORISMUS I.

Hic cum à cœli positu curatio nem morborum desumat, paralogizat ex causa communiori quæsito.

II.

Fatuus primò negat, dein admittit Staticam, dicens, varium fieri pondus in Reo, & Innocente. Pari modo, primò negat porcorum spiritus esse leves: deinde vult illos ob spirituum levitatem ascendere.

Staa

III.

Staticus scit pondus fæcum, li-
cet eas nec videat, nec perpendat.

Corpus ante perpendit, & iterum
post omnem excretionem: quod de-
ficit est earum pondus: Sic non est
indignum perpendere fæces, ut ait
Africo.

IV.

Nemo studiosorum præter fa-
cum ignorat facultatem vitalem in
arterias, & animale in nervos mit-
ti per radios, non per spiritus, ut
ille.

V.

Fatuus putat levitatem ad State-
ram corporis vivi à copia spirituum
oriri: nec unquam novit corpora
mortua esse leviora vivis, & viva à
coitu minus perpendere.

VI.

Mentitur in Auctorem, dicens, fa-
cultatem movendi corpora sursum,
esse

132 *Ad Stacicomasticem,*

esse ipsos spiritus: cum dicat Auctor, spiritus esse inanimatos, & magis aëre gravitare.

VII.

Vacillat, dicens, noctu corpora esse frigidiora; ideo tunc parum, vel nihil perspirare: Nec vidit pulsum & inspirationem nocturnam esse indicia corporis calidioris.

VIII.

Fatuus putat corpora viva mortuis esse leviora. Nec vidit unquam, lanios, cetarios & porcarios, dum vendunt vina, demere decem à librisscentum.

IX.

Vesanus numquam distinguit, esse levem ad Stateram, & se sentiree leviozem: potest quis gravitatem corporis valde sentire, tamen ad Stateram esse leviozem.

X.

Corporis pondus mensurâ dignoscimus;

Auctor scimus, non imaginatione, ut Vectors, qui imaginatur pituitam esse sanguine ponderosorem; nec vidit eam supernatare; & per pituitam corpus non esse, sed se sentire ponderosius: cur? quia impedit perspirationem:

XI.

Mentitur in Auctorem, non dicentem, insensibilem perspirationem esse carniū difflationem. Hyeme unica die 60 uncia circiter perspirantur cum levamine: si essent carniū, corpus destrueretur.

XII.

De Statica nil dixit Galenus: ergo irrita. Bis vacillat; primò quia non legit 6. de tuenda. Deinde non valet, nihil dixit: ergo vana: Nos plurà instrumenta non spernenda ante nos incognita reperimus.

XIII.

Celebris auctor com. 12. primæ
O sect.

134 *Ad Staticomasticem*

sect. aphor. ait, cibum proportio-
nari difflationi: & com. 15. hye-
me majorem fieri difflationem ::
ergo tunc magis edendum: ergo
requiritur ponderis cognitio; quæ
omnia Trico negat.

XIV.

Fatuus nullam faciens experien-
tiam negat ab aliis experta. Addit
fine ulla periclitatione. Si 36. un-
ciæ noctu perspirentur. 32. effec-
tionem lo-
carnium & quatuor excremento-
rum.

XV.

Trico mentitur in omnes auctores
dicens, spiritus esse aëre tenuiores
nonne ex sanguine & aëre fiunt? nonne
ne aër tranat omne corpus; spiritus
verò vasis inclusi manent?

XVI.

Ait largam perspirationem à cor-
pore non demere unciam ponderis
Nulla temeritas magis puniendi

efflu

est, quam nullâ habitâ experientiâ
reluctari experientiæ. Expertum est
noctis spatio corpus minus tribus
libris perpendere, & à coitu cor-
pora ad Stateram esse leviora: ergo
fatuus arguendus mendacii.

XVII.

Ait post immodicam mensium
purgationem corpora esse ponde-
rosiora, post immodicam reten-
tionem leviora. Erratum fatale Ve-
cordi, qui non distinguit
grave ad Stateram à se
sentire grave.

FINIS.

ererte
eigitur
si adi
onis x
d eyni
quod
odelis
quod
omptè
m du
puzza

